

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra politologie

Zahraníční politika prezidenta Mohameda Mursiho

Bakalářská práce

Autor: Dagmar Sobotková

Studijní program: politologie

Forma studia: prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Stanislav Myšička, Ph.D.

Hradec Králové, 2020

Zadání bakalářské práce

Autor: Dagmar Sobotková

Studium: F17BP0103

Studijní program: B6701 Politologie

Studijní obor: Politologie

Název bakalářské práce: **Zahraniční politika prezidenta Mohameda Morsiho**

Název bakalářské práce AJ: Foreign policy of President Mohamed Morsi

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce pojednává o vládě Mohameda Morsiho během tzv. arabského jara, což je období od jeho zvolení prezidentem v květnu roku 2012 do července roku 2013. Zkoumána je zahraniční politika Mohameda Morsiho, nejčastěji prostřednictvím jeho veřejných projevů a státních dokumentů vůči ostatním státům světa. Nedílnou součástí tohoto zkoumání je také vztah Mohameda Morsiho k Muslimskému bratrstvu a poté k armádě. Armáda tvoří důležitou část zahraniční politiky státu. Tyto vztahy jsou zkoumány především v rámci demonstrací a nepokojů, při kterých stát musel zaujmout určitý postoj a tyto situace řešit.

Výzkumným cílem práce je zjistit, jakým způsobem prezident Morsi používal nástroje zahraniční politiky (diplomatické, ekonomické, ideové a vojenské). Nástroje zahraniční politiky vycházejí z cílů zahraniční politiky, a proto je budu zkoumat. Výzkumná otázka tedy zní: Jakým způsobem prezident Mohamed Morsi používal nástroje zahraniční politiky během svého volebního období?

Bureš, Jaroslav, Čejka, Marek, Daniel, Jan. 2017. Muslimské bratrstvo v současnosti. Praha. Academia

Druláková, Radka, Drulák, Petr. 2011. Tvorba a analýza zahraniční politiky. Praha. Vysoká škola ekonomická v Praze.

Mendel, Miloš. 2015. Arabské jaro: historické a kulturní pozadí událostí na Blízkém východě. Praha. Academia.

Alden, Chris, Amnon, Aran. 2017. Foreign policy analysis. New approaches. 2. vydání. New York. Routledge.

Ketchley, Neil. 2017. Egypt in a Time of Revolution. Contentious Politics and the Arab spring. Cambridge. University of Cambridge.

Garantující pracoviště: Katedra politologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Stanislav Myšíčka, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 6.11.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala (pod vedením vedoucího bakalářské práce) samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 6. 7. 2020

Tímto bych velmi ráda poděkovala panu doktorovi Stanislavovi Myšičkovi za jeho vedení, cenné rady a nesmírnou pohotovost a vstřícnost při vzájemné komunikaci.

Anotace

Sobotková, Dagmar. 2020. *Zahraniční politika prezidenta Mohameda Mursiho*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta, Katedra politologie. Bakalářská práce.

Práce se zabývá zahraniční politikou prezidenta Mohameda Mursiho během jeho volebního období od června 2012 do července 2013.

V důsledku nepokojů, označovaných jako „Arabské jaro“, se Mohamed Mursí stal prvním demokraticky zvoleným prezidentem v Egyptě. Jeho vláda měla silné kořeny v Muslimském bratrstvu, díky kterému se stal kandidátem na funkci prezidenta.

Od roku 1979, kdy se podepsala smlouva v Camp Davidu s Izraelem, měl Egypt kladné mezinárodní vztahy na Blízkém východě. Nicméně po zvolení několika nových poslanců z řad Muslimského bratrstva a vítězství Mohameda Mursiho v prezidentských volbách, se tyto vztahy začaly poněkud ochlazovat a přicházely zprávy o obavách z nového islámského státu.

Výzkumná otázka zní: Jakým způsobem Mohamed Mursí používal prostředky zahraniční politiky během svého volebního období?

Výstupem této práce bude také zařazení Mohameda Mursiho do jedné z dvojic základního dichotomického dělení osobností. Bude se jednat o jednoduchou psychologickou analýzu založenou na zpracovávání mediálních informací.

Klíčová slova: Mohamed Mursí, Muslimské bratrstvo, Arabské jaro, zahraniční politika, analýza zahraniční politiky

Annotation

Sobotková, Dagmar. 2020. *Foreign policy of President Mohamed Morsi*. Hradec Králové: Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta, Katedra politologie. Bachelor thesis.

This bachelor thesis focuses on the foreign policy of President Mohamed Morsi during the election term from June 2012 to July 2013.

As a result of the riots, known as Arab spring, Mohamed Morsi became the first democratically elected president in Egypt. His government had strong roots in the Muslim Brotherhood, thanks to which he became a candidate for president.

Since 1979, when it signed an agreement at Camp David with Israel, Egypt had a positive international relations in the Middle East. However, after the election of several new members of the Muslim Brotherhood and the victory of Muhammad Morsi in the presidential election, these relations began to cool and there were reports of fears of a new Islamic state.

The research question is: How did Mohamed Morsi use foreign policy instruments during his term?

The outcome of this thesis will also be the inclusion of Mohamed Morsi in one of the pairs of dichotomous division of personality. It will be a simple psychological analysis based on the processing of media information.

Keywords: Mohamed Morsi, Muslim Brotherhood, Arab spring, Foreign policy, Foreign Policy Analysis

OBSAH

ÚVOD	1
TEORETICKÁ ČÁST	4
1. Foreign policy analysis (FPA)	4
1.1. <i>Realismus – nejdůležitější teorie v mezinárodních vztazích</i>	4
1.2. <i>Behavioralismus</i>	4
2. Prostředky zahraniční politiky	5
2.1. <i>Diplomatické prostředky</i>	5
2.2. <i>Vojenské prostředky</i>	6
2.3. <i>Ekonomické prostředky</i>	7
2.4. <i>Ideové prostředky</i>	7
3. Základní dichotomická dělení osobností	8
3.1. <i>Jestřáb a holubice</i>	8
3.2. <i>Dogmatik a oportunist</i>	9
3.3. <i>Idealista a cynik</i>	9
3.4. <i>Nápaditý a rigidní</i>	10
3.5. <i>Hazardér a bázlivec</i>	10
PRAKTICKÁ ČÁST	11
1. Arabské jaro v Egyptě – počátek a průběh	11
1.1. <i>Navrhované změny ústavy – 2011</i>	12
1.2. <i>Parlamentní volby</i>	13
1.4. <i>Prezidentské volby</i>	14
1.5. <i>Muslimské bratrstvo</i>	15
1.6. <i>Nová ústava 2012</i>	17
2. Arabské jaro v Egyptě – ukončení	19
3. Zahraniční politika prezidenta Mohameda Mursího	21
3.1. <i>První kruh egyptské zahraniční politiky – africký kruh</i>	22
3.1.1. <i>Obecné představení vztahu mezi Egyptem a Hamásem</i>	23
3.2. <i>Druhý kruh egyptské zahraniční politiky – islámské země</i>	24
3.3. <i>Faktické vyhlášení války?</i>	28
4. Prostředky zahraniční politiky, které Mohamed Mursí využíval	30
4.1. <i>Diplomatické prostředky</i>	30
4.2. <i>Vojenské prostředky</i>	31
4.3. <i>Ekonomické prostředky</i>	31
4.4. <i>Ideové prostředky</i>	32

5. Dopady Mursího zahraniční politiky.....	34
6. Zařazení Mohameda Mursího do jedné z dvojic základního dichotomického dělení osobnosti.....	36
Závěr.....	39
Prameny a literatura.....	41

ÚVOD

Egyptská arabská republika je jedna z nejmocnějších a nejvlivnějších zemí Blízkého východu. Můžeme jí považovat za regionální mocnost. Egyptu patří v Africe první příčka ve velikosti armády (Global fire Power 2020). V rámci mezinárodních vztahů je Egypt geograficky velmi dobře situovaný, a to hlavně z důvodu Suezského průplavu, který představuje důležitou spojnici mezi Rudým a Středozemním mořem. Dále je tu také hospodářsky významný Sumedský ropovod, který slouží k transportu ropy a jiných nerostných surovin. Z těchto uvedených geografických výhod má Egypt velmi dobré vztahy s ostatními státy světa, například s USA. Nicméně tyto vztahy byly v ohrožení během tzv. arabského jara, kdy v Egyptě nastal výjimečný stav a hrozila destabilizace systému.

Arabské jaro. Pojem, který označuje události na Blízkém východě od prosince roku 2010 do prosince roku 2012. Mezi tyto události řadíme vlnu protestů, demonstrací a revolucí, které v tomto období probíhaly. Na počátku těchto událostí měli obyvatelé společné cíle jako boj za spravedlnost, svobodu a demokracii, konec státní korupce nebo lepší životní úroveň. Tato vlna revolucí začala v Tunisku, rozšířila se po arabském světě a v některých zemích vedla k ukončení několik desítek let trvajících autoritativních režimů.

V Egyptě došlo během arabského jara ke svržení prezidenta Mohameda Hosni Mubaraka, který této zemi vládl téměř třicet let. Prezident Mubarak po necelém měsíci neústupných protestů rezignoval na svoji funkci. V období mezi rezignací Mubaraka a prvními svobodnými a demokratickými volbami, zemi fakticky vládla armáda v čele s předsedou Nejvyšší vojenské rady Mohamedem Hussein Tantawim.

V této práci se budeme zabývat zahraniční politikou Mohameda Mursího, konkrétně máme za úkol zodpovědět výzkumnou otázku: „Jakým způsobem prezident Mohamed Mursí používal nástroje zahraniční politiky během svého volebního období?“. Ačkoliv byl Mohamed Mursí prezidentem poměrně krátkou dobu (pouze 12 měsíců), je záhodno věnovat jeho volebnímu období pozornost. Na základně prozkoumání jednotlivých zahraničních cest prezidenta Mursího, přijímaných delegací ze zahraničí nebo účastí Mursího na vybraných summitech lze říci, že Egypt hledal seriózní spolupráci v zahraničních vztazích s nejvíce zanedbávanými regiony po Nasserovi (Özkan 2013: 15).

Práce je rozdělena na dvě základní části, a sice teoretickou a praktickou. Obě části obsahují několik podkapitol, které se dále rozvíjejí. Nejprve uvedeme obecné informace o arabském jaru, abychom si vytvořili ucelený obraz o těchto událostech. Zaměříme se na počátek arabského jara v Tunisku, a poté na vývoj a důsledky v Egyptě. Pro tuto část využijeme primárně publikaci od Miloše Mendela „Arabské jaro – historické a kulturní pozadí událostí na Blízkém východě“. Následně přiblížíme, jak se Mohamed Mursí stal prezidentem a přiblížíme jeho osobu, vztah k Muslimskému bratrstvu a k armádě. V hlavní části práce budeme dopodrobna zkoumat, jaká byla zahraniční politika prezidenta Mursího.

Teoretická část vychází primárně z analýzy zahraniční politiky (Foreign policy analysis FPA), která se zabývá vývojem teorie a empirickým studiem o procesech a výsledcích zahraniční politiky (Alden 2017: 3). V mezinárodních vztazích rozlišujeme mezi pěti teoretickými směry. Pro tuto výzkumnou otázku autorka vybrala behavioristický směr, některými autory také nazývaný jako scientismus. Behaviouristé se snažili pochopit proces rozhodování o zahraniční politice. Zkoumali roli tvůrce jednotlivých rozhodnutí a doprovodné vlivy na volbu zahraniční politiky (Alden 2017: 6).

Autorka dále pracuje s odbornou publikací od Radky Drulákové s názvem „Tvorba a analýza zahraniční politiky“, ze které čerpá již zmíněné nástroje zahraniční politiky. V praktické části se budeme snažit aplikovat tuto teorii v praxi. Vycházet budeme především z projevů prezidenta Mursího a vládních dokumentů. Tyto primární zdroje budou doplněny o novinové články dostupné na internetu, např. The New York Times, The Guardian, Daily News Egypt nebo egyptské internetové zdroje, např. ahramonline.com nebo egyptindependent.com.

Existují základní dichotomická dělení osobnosti do pěti dvojic, které ve své publikaci uvádí Radka Druláková. Nejrozšířenější dichotomické dělení na jestřáby a holubice, které je populární zejména v americké literatuře, doplňuje o další kategorizace, navržené francouzským historikem Jeanem-Baptistem Durosellem (Druláková 2007: 128). Jednotlivé dvojice popisují způsoby, kterými člověk uskutečňuje svoji politiku, zda bere v úvahu okolnosti politiky nebo prosazuje pouze svůj názor. Proto se v závěrečné části práce pokusíme zařadit Mohameda Mursího do jedné z nich, aby měl

čtenář lepší představu o tom, proč a jakým způsobem vedl svoji zahraniční politiku. Pokusíme se o drobnou psychologickou analýzu jeho osobnosti.

Autorka spatřuje význam a přínos práce v tom, že se zaměřuje na detailní analýzu zahraniční politiky prezidenta Mohameda Mursího, která velice ovlivnila mezinárodní vztahy během arabského jara, například se Spojenými státy americkými. Prostřednictvím projevů Mohameda Mursího se snaží detailně popsat jeho osobnost, jeho postoj k státu, jeho chování a jeho vztah k islámu. Autorka si výše zmíněné téma vybrala z toho důvodu, že arabské jaro je velmi diskutované období na Blízkém východě, ale spíše z komplexního hlediska. Existuje mnoho komparativních prací, které srovnávají dva státy a hledají rozdíly. Mohamed Mursí velmi ovlivnil politiku Egypta a je zapotřebí jeho působení detailněji prozkoumat.

TEORETICKÁ ČÁST

Tato kapitola si klade za cíl blíže představit metodu zkoumání zahraniční politiky, která je v této práci využívána; popsat prostředky, které slouží k vytváření zahraniční politiky; porozumět jednotlivým dvojicím dichotomického rozdělení osobnosti.

1. Foreign policy analysis (FPA)

Jak již bylo nastíněno v úvodu, pro vypracování analýzy zahraniční politiky Mohameda Morsiho budeme pracovat s metodou „Foreign Policy Analysis“ neboli „FPA“. FPA se vyvinula jako samostatná oblast vyšetřování v rámci disciplíny mezinárodních vztahů (MV), a to jednak díky svému prvotnímu zaměření na skutečné vedení mezistátních vztahů a také díky jejímu normativnímu impulsu. Stručně řečeno, analýza zahraniční politiky je studium chování a praxe vztahů mezi různými aktéry, především státy v mezinárodním systému. Diplomacie, zpravodajství, obchodní jednání a kulturní výměny jsou součástí podstaty zahraniční politiky mezi mezinárodními aktéry (Alden 2017: 3).

1.1. Realismus – nejvlivnější teorie v mezinárodních vztazích

Kořeny FPA spočívají v reakci na dominanci realismu a na jeho zobrazení státu a na jeho vzájemné působení s jinými státy, ať už prostřednictvím přímých dvoustranných vztahů nebo prostřednictvím mnohostranných institucí (Alden 2017: 5). Realismus je nejznámějším přístupem v mezinárodních vztazích, a nejvíce kritizovaným. Je to tradiční způsob, jakým odborníci přemýšleli o mezinárodních vztazích a zdůrazňovali důležitost moci v nebezpečném, nepředvídatelném světě (Hill 2003: 6). V souladu s realistickým paradigmatem je stát vnímán jako jednotný a racionální aktér, což znemožňuje analyzovat roli diskrétních složek vlády (výkonného nebo zákonodárského), aby bylo možné posoudit zahraniční politiku státu (Alden 2017: 5-6). Realismus však nevedl k prozkoumání rozhodovacích či jiných domácích zdrojů mezinárodního chování (Hill 2003: 6).

1.2. Behavioralismus

Jelikož se tato práce zabývá mimo jiné psychologií osobnosti, byl autorkou vybrán právě behavioralistický přístup. Behavioralisté se místo zkoumání výsledků rozhodnutí o zahraniční politice snažili pochopit proces rozhodování o zahraniční politice. Tento „behaviouristický“ přístup se zaměřením na „mysl lidí“ přišel v době, kdy se ti, kdo se zabývají rozhodováním v politických vědách, stále častěji zamilovali do pojmu

uplatňování souboru pevných pravidel, aby porozuměli procesu a výsledkům rozhodnutí tvorby. Důraz na jednotlivé tvůrce rozhodnutí v rámci FPA vedl vědce k tomu, aby se zaměřili na psychologické a kognitivní faktory jako vysvětlující zdroje volby zahraniční politiky. Behavioralisté charakterizují tvorbu zahraniční politiky jako mnohem méně organizovaný, konzistentní a racionální proces, než jak je znázorněn realisty. Psychologie omezuje racionalitu; lidské rozpory a neshody zpochybňují představu, že stát je jednotným aktérem (Alden 2017: 6-7).

2. Prostředky zahraniční politiky

Vzhledem ke skutečnosti, že se tato práce zaměřuje na analýzu zahraniční politiky, je nutné vysvětlit a popsat jednotlivé prostředky zahraniční politiky, abychom v průběhu zkoumání Morsiho zahraniční politiky lépe pochopili jeho jednání, chování nebo výsledky. Radka Druláková ve své publikaci „Tvorba a analýza zahraniční politiky“ rozděluje prostředky zahraniční politiky do čtyř skupin: diplomatické, vojenské, ekonomické a ideové. Prostředky zahraniční politiky vycházejí z cílů zahraniční politiky. Cíle bývají stálé a nemění se příliš často, zatímco prostředky se flexibilně nasazují k dosažení stabilních cílů (Druláková 2007: 33).

2.1. Diplomatické prostředky

Diplomacie bývá často neoprávněně ztotožňována se zahraniční politikou jako takovou. Diplomatické prostředky vedou k dosažení cílů státu bez použití násilí, cestou jednání mezi státy za účelem dosažení stanovených cílů státu. (Druláková 2007: 33)

Mezi základní funkce diplomacie řadíme následující:

- usnadňování komunikace mezi politickými představiteli států a dalších aktérů světové politiky¹;
- vyjednávání smluv;
- shromažďování informací o zahraničí;
- minimalizace konfliktu v mezinárodních vztazích²;

---

¹ Součástí komunikace je rovněž volba vhodného výrazu tak, aby zpráva měla přesně zamýšlený dopad, a interpretace názorů druhého, dokonalé zvládnutí konvencí diplomatického jazyka zůstává nezbytností mezistátní komunikace, bez ohledu na dynamický rozvoj komunikačních technologií (Druláková 2007: 33).

- symbolické funkce (Druláková 2007: 33-34).

Diplomacii lze dichotomicky rozdělit do několika druhů:

- jednání *bilaterální* (mezistátní, které se v zásadě konají vždy mezi dvěma aktéry) a *multilaterální* (jednání na půdě mezinárodních organizací, či na mezinárodních konferencích, kterých se účastní více než dva státy);
- jednání *přímá* (při nichž se sejdou přímo aktéři, jichž se jednání týkají) a *nepřímá* (jedná se přes prostředníky, a to zejména v případech, kdy existují nějaké překážky pro jednání přímá);
- jednání na vysoké úrovni (to znamená jednání jichž se účastní hlavy států, nebo dnes velice oblíbená jednání na summitech, tj. jednání multilaterální na nejvyšší úrovni) a na nižší úrovni (tj. jednání např. na úrovni velvyslanců svých zemí, každodenní činnost diplomatů aj.) (Druláková 2007: 34).

2.2. Vojenské prostředky

Vojenské prostředky zahrnují hrozbu silou a použití síly. V současnosti se však – vyjma případů oprávněné sebeobraný (ať už individuální nebo kolektivní, která je upravena článkem 51 v Chartě OSN) a vynucování rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN – takřka všechny státy, členové OSN, vojenských nástrojů oficiálně zřekly. Skutečnost je však jiná, nicméně faktem zůstává, že pokus o použití těchto prostředků obvykle naráží alespoň na morální odsouzení světovým společenstvím (Druláková 2007: 35).

Mezi vojenské prostředky v současné době řadíme především:

- transfer zbraní;
- tajné intervence;
- otevřené intervence a války (Druláková 2007: 35-36).

---

² Na základě komunikačních dovedností a dokonalé znalosti prostředí lze při použití racionálního úsudku na obou stranách předcházet nedorozuměním a hledat všeobecně přijatelná východiska z konfliktních situací (Druláková 2007: 34).

2.3. Ekonomické prostředky

Ekonomické prostředky můžeme podle sledovaných cílů rozdělit do dvou skupin. Bezprostředním a hlavním cílem první skupiny je prosperita jiného státu, zatímco bezprostředním a hlavním cílem druhé skupiny prostředků je prosperita státu, který tyto prostředky přijímá.

Prostředky v první skupině směřují ke snížení či zvýšení prosperity jiného státu a z hlediska přijímacího státu se hlavní cíle nachází mimo ekonomickou oblast. Jedná se o využívání ekonomických nástrojů pro neekonomické (tj. mocenské či ideové) cíle. Prostředky v této skupině se dělí na ekonomické odměny a ekonomické tresty:

- *ekonomické odměny* znamenají uplatnění pozitivních nástrojů v zahraničně hospodářských vztazích jako jsou rozvojová pomoc, poskytování úvěrů a garancí, odbourávání obchodních bariér, transfer technologie;
- *ekonomické tresty v podobě hospodářských sankcí* znamenají uplatnění negativních nástrojů ve vzájemných vztazích jako například odepření pomoci, uzavření trhu nebo embargo. Důvody, které vedou v mezinárodních vztazích k růstu používání sankcí, jsou následující:
  - rostoucí interdependence zvyšuje citlivost států k sankcím;
  - představují možnost silného nátlaku bez použití síly;
  - navíc mohou být používány také mezinárodními organizacemi (Druláková 2007: 36).

Prostředky druhé skupiny, jejichž cílem je *zvýšení prosperity státu, který je přijímá*, podporují mezinárodní hospodářskou politiku státu. Jedná se například o:

- informování domácích podniků o zahraničních trzích;
- informování potenciálních zahraničních investorů;
- pořádání podnikatelských misí apod. (Druláková 2007: 38).

2.4. Ideové prostředky

Ideové prostředky pomáhají šíření myšlenek. Nástroje se většinou soustředí na politické elity a veřejné mínění cizích států. Často se mluví o tzv. veřejné diplomacii, která zahrnuje:

- *projevy státníků* při různých zahraničních cestách, jejich vystupování v zahraničních médiích atd.;
- práci s *médií s dosahem v zahraničí*;
- podporou *ideově spřízněných skupin* uvnitř jiných států;
- chování se *v souladu s určitou myšlenkou*³;
- účast na mezinárodních kulturních událostech, organizování výstav v zahraničí (Druláková 2007: 38).

3. Základní dichotomická dělení osobnosti

Jedním z cílů této práce je zařazení Mohameda Morsiho do jedné z dvojic základního dichotomického dělení osobnosti, proto si níže představíme jednotlivé dvojice. Psychologie osobnosti je jedním z důležitých aspektů při tvorbě zahraniční politiky. Na základě prozkoumání vybraných veřejných vystoupení, komunikací s ostatními státy nebo postojích k určitým událostem se pokusíme prezidenta Mohameda Morsiho zařadit do jedné z níže uvedených dvojic.

Při zkoumání jednotlivců jsou velmi rozšířená jednoduchá dichotomická dělení, která rozdělují individua do dvou alternativních skupin s protikladnými vlastnostmi. Nejrozšířenější dichotomické dělení na jestřáby a holubice, které je populární zejména v americké literatuře, doplňujeme o další kategorizace, navržené francouzským historikem Jeanem-Baptistem Durosellem. Uvedená dichotomická dělení jsou na sobě nezávislá, tj. určitá kategorizace v rámci jednoho dělení nemá implikace pro kategorizace v rámci jiných dělení (Druláková 2007: 128).

3.1. *Jestřáb a holubice*

Jestřáb – za jestřába je pokládán intervencionisticky naladěný politik prosazující „tvrdou linii“, jehož cílem je vyhrát. Svého cíle je odhodlán dosáhnout i za použití síly, není nakloněn představě dělat kompromisy, nemá sympatie k cílům jiných a má tendenci tyto cíle jiných pokládat za neetické.

---

³ Stát se např. podřídí výsledku mezinárodní arbitráže, i když to pro něho znamená materiální ztrátu (Druláková 2007: 38).

Jestřábí politika, tj. nekompromisní, tvrdá politika bývá častěji prováděna osobnostmi s následujícími rysy:

- introverti, se sklonem k dominanci;
- berou na sebe riziko (mají sklon riskovat);
- rozdělují ostatní hráče na dobré a špatné, důvěryhodné a nedůvěryhodné atd. (tedy mají de facto černobílé vidění světa);
- pocit ohrožení (mají pocit, že okolní svět jim je nepřátelsky nakloněn);
- touha po uznání (spojená často s potřebou úcty) (Druláková 2007: 129).

Holubice – holubicí může být jak intervencionisticky, tak i izolacionisticky naladěná osobnost – prosazuje „měkkou linii“ a jejím cílem je dohoda. Je připravena akceptovat „rozumný kompromis a uznává vhodnost mezinárodních organizací i mezinárodního práva k zajištění zahraničně politických cílů (Druláková 2007: 128).

3.2. *Dogmatik a oportunist*

Dogmatik má neměnný koherentní systém myšlenek a snaží se o to, aby jeho rozhodnutí byla v souladu s tímto systémem.

Oportunist se neřídí systémem, nýbrž se rozhoduje podle okolností.

Pochopitelně i dogmatik musí brát v úvahu okolnosti, a i největší oportunist má určité principy (např. vzít vždy ten nejvyšší úplatek). Doktrinář spíše deduktivně odvozuje, co má dělat, zatímco oportunist postupuje induktivně – vychází ze zkušeností, z reality, a ne ze systému. Oportunisté měli vždy určitý cíl – Bismarck chtěl sjednotit Německo, Churchill chtěl zachovat britské impérium (Druláková 2007: 129).

3.3. *Idealista a cynik*

Idealista upřímně ospravedlňuje své postoje univerzálními hodnotami. Hledá soulad mezi zájmy svého národa se zájmy lidstva jako celku. Idealisté byli např. Wilson, Havel, F.D. Roosevelt.

Cynik (realista) se hájí „posvátným egoismem národního zájmu“. Nezabývá se zájmy lidstva, soustředí se pouze na zájmy své země. Cyniky byli např. Otto von Bismarck, Churchill, Stalin (Druláková 2007: 130).

3.4. Nápaditý a rigidní

Rigidní je ten, kdo se pevně drží určitých metod. Je dobrý administrátor, který bývá však zaskočen nepředvídatelným, není schopen přijít s novými řešeními. Je člověkem precedentu a ne tvůrcem, velký význam v jeho rozhodování hrají analogie.

Nápaditý dokáže vynalézat, orientuje se velmi dobře v nouzových okolnostech. Je přístupný novým informacím, analogické rozhodování je u tohoto typu osobnosti maximálně potlačeno (Druláková 2007: 131).

3.5. Hazardér a bázlivec

Hazardér – vyhledává riziko, rychle se rozhoduje;

Bázlivec – vyhýbá se riziku, vyčkává (Druláková 2007: 132).

Pro lepší pochopení těchto typů osobností uvedeme následující příklad:

- Stalinovo zařazení mezi bázlivce možná někoho překvapí, ale charakteristika bázlivce (vyhýbání se riziku) byla Stalinovi vlastní. V roce 1939 cítí ohrožení z Německa, a tak se smíruje s Hitlerem. V roce 1946 se pokouší o vliv v Íránu, Američané ho odmítají, a tak se Stalin stahuje. Totéž se opakuje o půl roku později s Tureckem. V roce 1957 dochází k vyhlášení Kominformy, což by se zdál být určitý agresivní, hazardérský krok, ale ve Stalinových očích to byla pouze ochrana proti Marshallovu plánu. Stalinovy agrese ve čtyřicátých letech, jako např. v Polsku, pobaltských zemích a v Besarábii probíhaly bez většího rizika, protože je měl „posvěcený“ od Hitlera. V naprosté většině okolností se v mezinárodní politice choval Stalin jako bázlivec, ale pozor: bázlivec není holubice! (Druláková 2007: 132).

PRAKTICKÁ ČÁST

1. Arabské jaro v Egyptě – počátek a průběh

S příchodem roku 2011 začaly pouliční protesty, ke kterým vyzvali Egyptští aktivisté. Protesty byly mířeny proti dlouhodobému vládnutí prezidenta Hosniho Mubaraka 25. ledna 2011 pomocí různých platform sociálních médií včetně Facebooku, Twitteru a YouTube. Tento den si vybrali, protože je to Den národní policie, celostátní svátek, který byl původně založen na památku statečnosti 50 egyptských policistů zabitých při střetu s britskými jednotkami v lednu 1952 (Rutherford, Sowers 2019: 1).

Původními cíli revoluce v roce 2011 byly reformy, které by omezily korupci, přinášely sociální a ekonomickou spravedlnost a poskytovaly lidem více politické svobody. Po spáchaném násilí na demonstrantech z 28. ledna se však cílem stala změna režimu, což také znamenalo reformu a ideály představované Stranou svobody a spravedlnosti (FJP) našly podporu většiny skupin obyvatelstva. Na náměstí Tahrir stálo tolik rozdílných lidí vedle sebe: mladý a starý muž, ženy s hidžábem i bez něj, intelektuálové a dělníci, bohatí a chudí, muslimové a křesťané, městští i venkovští (Bassiouni 2017: 24). „Revoluce 2011“ nebo také „Revoluce 25. ledna“ sjednotila téměř všechny obyvatele Egypta. Nezáleželo na pohlaví, náboženské příslušnosti, oblíbeném fotbalovém klubu a jiných odlišnostech.

Necelé tři týdny po začátku protestů, jež se brzy rozšířily do Alexandrie, Port Saidu či Suez, konečně Mubarak 11. února abdikoval. Nazítří byly z ulic staženy policejní oddíly s obušky a ostrou municí a nadšení protestujících Egyptanů nebralo konce. Z ulic zmizela komanda tajné policie, těžkooděnců a provokatérů a na jejich místo nastoupila lidová armáda. Na křižovatky vjely tanky a obrněné transportéry. Armáda měla dát spontánním procesům správný směr a postupně přispět k jejich ukončení (Mendel 2016: 202).

Politické vedení bylo svou dosavadní praxí a rutinou při komunikaci s veřejností natolik ukolébáno, že rozsah a dynamika lednových bouří díky pružné organizaci po internetu je skutečně překvapily – např. skupiny intelektuálů blízkých Muslimskému bratrstvu, disidentské kluby nebo studentské spolky levicových aktivistů marxistické nebo násirovské orientace, sdružujících se převážně kolem tematiky dodržování lidských práv (Mendel 2016: 203).

Režim reagoval otevřením věznic, z nichž byli propuštěni zločinci, kteří měli pod dohledem tajné policie terorizovat demonstranty (Mendel 2016: 206).

Nejvyšší Rada ozbrojených sil (SCAF) si vytkla za cíl „vyslyšet hlas lidu“, nedopustit radikalizaci protestů, společenský chaos a zajistit stabilitu státu. Po Mubarakově abdikaci v únoru 2011 se moci ujala SCAF v čele s ministrem obrany Mohamedem Husseinem Tantawimem. Armáda poté vystřídala v ulicích disciplinovaně a bez brutality policisty. SCAF vyhlásila postupný transformační proces. Jeho základními pilíři se měla stát změna ústavy, svolání a obměna parlamentu a naplánování svobodných parlamentních a prezidentských voleb. Časový harmonogram a jednotlivé pořadí nebyly určeny. Neočekávaným krokem SCAF bylo vyhlášení zákazu shromažďování a demonstrací s novými radikálními požadavky. Vyzvala rovněž facebookovou generaci, aby vyklidila náměstí a další veřejná prostranství egyptských měst, zrušila stanová městečka a umožnila nové moci uplatnit revoluční opatření (Mendel 2016: 210-211).

1.1. Navrhované změny ústavy – 2011

13. února 2011 SCAF rozpouští parlament a pozastavuje platnost ústavy. SCAF tvrdí, že bude vládnout po dobu šesti měsíců nebo dokud se nebudou konat všeobecné volby (Irshad 2012).

SCAF vyhlásila první referendum o změnách ústavy, které se konalo v březnu 2011 z důvodů aktuální destabilizace politického systému. Navrhované změny ústavy byly následující:

- 1) prezident může vykonávat dvě čtyřletá funkční období oproti původních neomezených šesti,
- 2) povinnost jmenovat svého zástupce (tomuto kroku se Mubarak vyhýbal),
- 3) zvýšený soudní dohled nad volebním procesem (Shenker 2011).

Návrhy ústavních změn byly přijaty 77 % voličů. Volební účast činila 41,2 % ze 45 milionů oprávněných voličů (BBC 2011).

SCAF si chtěla udržet své pozice i po prezidentských volbách a vydala nový dodatek k ústavní deklaraci z března 2011 (viz výše), podle kterého by byl prezident zbaven pravomoci v otázkách týkajících se národní obrany a bezpečnosti. Do doby, než vznikne nová ústava, si SCAF měla udržet plnou kontrolu nad ozbrojenými silami, včetně

kontroly ministerstva obrany a měla rozhodovat o veškerém povyšování v armádě a jmenování do funkcí (Egypt Independent 2012).

1.2. Parlamentní volby

Významnou událostí byly parlamentní volby do Lidové rady (dolní komory parlamentu) a do Senátu (horní komora parlamentu), které proběhly na podzim 2011 po dohledem SCAF (Bureš 2017: 45). Tři strany v těchto volbách zvítězily s náskokem vůči všem ostatním staronovým stranám. Ta nejsilnější, která získala 43 % hlasů, se nazývala Strana svobody a spravedlnosti (Hezb al-Horreya wal Adala nebo FJP) a představovala stranickou strukturu Muslimského bratrstva (už za Mubarakova režimu získávali ve volbách na kandidátních listinách jiných stran zhruba 20 % parlamentních křesel). Další úspěšnou stranou byla nově vzniklá strana s názvem Světlo (Núr). Ideologicky představovala ne zcela vyhraněnou platformu, která se deklarovala jako salafistická, jež se zřetelně distancovala od Muslimského bratrstva a byla doktrinárně mnohem zatvrzelejší. V těchto volbách získala 22 % hlasů (Mendel 2016: 212-214).

1.3. Mohamed Mursí

Před následující podkapitolou, která popisuje první svobodné a demokratické volby v Egyptě, si nejprve představíme Mohameda Mursího.

Mohamed Mursí se narodil v srpnu 1951 v provincii aš-Šarqíja severně od Káhiry, jako první z několika dětí. Pochází z vesnické, ne příliš bohaté rodiny, jeho otec však chtěl svým dětem zvýšit šance na lepší život a uplatnění na trhu práce, a proto jim zajistil dobré vzdělání (Ali 2012).

Mohamed Mursí do Muslimského bratrstva vstoupil v roce 1977 a byl politicky aktivní již při studiu inženýrství na Univerzitě v Káhiře. Po dostudování se přestěhoval do Spojených států amerických, kde žil 8 let v Kalifornii a během nichž získal doktorát a následně vyučoval na Kalifornské státní univerzitě v Northridge. Zdá se, že Mursího kontakt s americkou společností, který byl omezen pouze na jeho práci a výzkum, neměl žádný vliv na jeho sociální a politické názory. Většinu času trávil v okruhu dalších muslimských studentů z arabských zemí. To by také mohlo vysvětlit, proč nikdy neovládal angličtinu. Po návratu do Egypta pokračoval v politických aktivitách, kdy se podílel na vzestupu Muslimského bratrstva na politické scéně. Mursího úspěch ve

volbách v roce 2000 a jeho vedení parlamentního bloku mu přineslo politickou viditelnost, což vedlo Muslimské bratrstvo k jeho zvolení předsedou jejich nově ustavené Strany svobody a spravedlnosti (Bassiouni 2017: 104-105).

Mursí strávil sedm měsíců ve vězení poté, co byl v květnu 2006 zatčen (spolu s desítkami dalších členů Bratrstva) za podporu skupiny reformních soudců, kteří zinscenovali demonstrace proti podvodům, které doprovázely volby v roce 2005. V roce 2007 sehrál ústřední roli při přípravě politického programu Bratrstva, který vyhradil funkci prezidenta republiky pouze muslimským mužům (Ali 2012).

1.4. Prezidentské volby

Ve dnech 23. a 24. května a 16. června a 17. června 2012 se konala dvě kola prezidentských voleb. V prvním kole získal nejvyšší počet hlasů Ahmed Shafiq, poslední předseda Mubarakovy vlády. Protože ani jeden z kandidátů neobdržel více než 50 procent, konalo se druhé kolo (Bassiouni 2017: 107).

18. června bratrstvo prohlásilo, že prezidentem je Mohamed Mursí, ale teprve o devět dní později volební komise oznámila, že Morsi získal 51,7 procent hlasů, zatímco Ahmed Shafiq získal 48,3 procenta (Bassiouni 2017: 107).

Historicky je Mohamed Mursí prvním svobodně a demokraticky zvoleným islamistickým vůdcem arabského světa a pátým prezidentem země od svržení britské nadvlády v roce 1952. Nevyhrál pouze díky hlasování islamistů; hlasovali pro něj sekularisté a levicově orientovaní obyvatelé Egypta, kteří věří v oddělení politiky od náboženství. Udělali to proto, že nechtěli, aby vyhrál jeden z Mubarakových nejlepších mužů, Shafiq (El-Bednary 2013: 171-172).

Ve dnech 29. a 30. června 2012 složil Mohamed Mursí ve třech ceremoniích přísahu. První z nich v pátek 29. června byl symbolický obřad na náměstí Tahrir, organizovaný jako symbolizující konec revoluce v roce 2011, která svrhla Mubarakovu autoritativní vládu a přinesla nový demokratický režim. Tam Mursí oslovil příznivce revoluce 2011, jako by byl jedním z nich (což rozhodně nebyl). Protože však představoval začátek nové demokratické éry, přivítali ho jako svého nového vůdce (Bassiouni 2017: 110). Tomuto projevu se budeme více věnovat v další části práce.

1.5. Muslimské bratrstvo

Muslimské bratrstvo nebylo žádným nahodilým politickým fenoménem. Muslimské bratrstvo (arabsky *Ichwán al-Muslimún* nebo také Ichwání), bylo často označováno za „matku všech islámských hnutí“, protože již v roce 1928 reagovalo jako první na vakuum, které se vytvořilo po zániku Osmanské říše (a formálního chalífátu) v roce 1922. Od svého vzniku se Bratrstvu podařilo získat velké množství stoupenců jak v arabském světě, v Turecku, Malajsii, ale i v Evropě a Spojených státech amerických. Hlavním cílem Muslimského bratrstva bylo vytvořit dokonalou islámskou rodinu, společnost i vládu v souladu s koranickým učením a podle příkladu medínské islámské obce. Dalším cílem bylo dosáhnout odchodu Angličanů ze země a úplné dekolonizace. V tomto počátečním období se vytvořila organizační struktura Muslimského bratrstva. V tuto chvíli se vytvářela ideologie, strategie i taktika Bratrstva. V roce 1938 měla Muslimské bratrstvo již 300 poboček a mezi 50-150 tisíci členů. Začalo vytvářet polovojenské oddíly a tajný aparát pověřený speciálními akcemi za užití teroru. Radikalizace byla způsobena především frustrací členů z neúspěchu při islamizaci společnosti, reformě režimu a vytlačení Britů ze země. Přispěla k tomu též porážka arabské armády v první izraelsko-arabské válce v roce 1948, které se zúčastnily i milice Muslimského bratrstva. V 50. a 60. letech se Bratrstvo přesunulo do pozadí a jeho činnost byla pozastavena (Bureš 2017: 28-29).

Další etapa nastala po smrti prezidenta Násira v roce 1970 a s nástupem prezidenta Anwara Sádáta, který kladl důraz na islámskou identitu ve snaze vytlačit násiristy, stoupence arabského socialismu, z klíčových postů. Zákon o politických stranách z roku 1977 zakázal činnost stran s náboženskou orientací a prezident Sádát odmítl Tilmisáního (vůdce Muslimského bratrstva) iniciativu na vytvoření vlastní strany, protože chtěl mít proces islamizace pod vlastní kontrolou (Bureš 2017: 33).

Po nástupu prezidenta Mohameda Hosního Mubáraka v roce 1981 nastala nová etapa, v níž se díky proreformní politice Tilmisáního začal prosazovat reformní proud, složený hlavně z mladé generace 70. let. Mubárak byl Muslimským bratrstvem akceptován, v rámci koncepce *wálí amr* (legitimní vlády, resp. legitimního vůdce), což prakticky znamenalo, že pokud vládce přijal alespoň minimum islámských principů, nevadilo ani jeho tyranství. Hlavním strategickým cílem Muslimského bratrstva bylo v tomto období

postupně prosadit v parlamentu šaría a posílit své postavení v politickém systému s odkazem na demokracii, občanství a právní stát (Bureš 2017: 35-36).

Volby v roce 2005 potvrdily, že Muslimské bratrstvo je nadále nejsilnější opozicí, neboť získalo 88 křesel, což je desetkrát více, než získala ostatní opozice dohromady. Výsledek voleb vyděsil režim natolik, že dalších pět let lze charakterizovat jako období nepřetržitých represí proti Muslimskému bratrstvu, což paradoxně a tradičně posílilo konzervativní proudy uvnitř hnutí a oslabilo prodemokratické reformisty. Mohamed Hosní Mubárák spustil proti Bratrstvu rozsáhlou kampaň a snažil se všemožnými způsoby eliminovat jeho zdroje financování (Bureš 2017: 40).

Hlavním cílem islamistů se v roce 2012 stalo zvolení prezidenta loajálního FJP. Zpočátku se snažili přemluvit nezávislé kandidáty, aby kandidovali za FJP, ale bez výsledku. Muslimské bratrstvo se proto rozhodlo navrhnout vlastního kandidáta na prezidenta, čímž porušilo jeden ze svých slibů – nenavrhnout kandidáta na funkci prezidenta. Muslimské bratrstvo tento krok zdůvodnilo existencí strachu, že armáda uskuteční převrat a rozpustí parlament. Stoupenci kandidatury tvrdili, že SCAF usiluje o to, aby FJP nejmenovala ministry, a tudíž kandidaturu chápali jako obranný akt. Navrženým kandidátem se stal multimilionář – podnikatel Chaajtar Šátir, který se staral o finanční záležitosti Muslimského bratrstva. Patřil mezi pragmatické stoupence konzervativního křídla, ale dovedl jednat i s reformátory. Bratrstvo dále upevnilo přesvědčení nemalé části opozice, a hlavně stoupců Mubarakova režimu, že usiluje o úplné ovládnutí státu (Bureš 2017: 46-47).

Prezidentská volební komise (jmenovaná SCAF) složená ze sympatizantů starého režimu, diskvalifikovala deset kandidátů, včetně Chajrata Šátira (kandidáta Muslimského bratrstva). Bratrstvo tedy muselo navrhnout nového kandidáta. Stal se jím inženýr Mohamed Mursí, který byl řazen mezi pragmatické konzervativce. I když měl zkušenosti z fungování egyptských institucí, nebyl příliš vhodným kandidátem, protože byl považován za pouhou loutku konzervativců, a navíc byl mediálně nepřitažlivý. Jeho úspěch závisel na maximální podpoře Muslimského bratrstva. Mursí se vydával za kandidáta revoluce a vyzýval ke sjednocení Egyptanů proti návratu starého režimu pod heslem „V jednotě je naše síla“. Sliboval pestrobarevné složení budoucího

prezidentského týmu, který měl zahrnout i Kopty, salafisty, ženy, mládež i vlastenecké kandidáty na prezidenta (Bureš 2017: 47-48).

V průběhu roku 2012, zejména po červnových prezidentských volbách, se však ukázalo, že vláda Muslimského bratrstva začala zemi posouvat směrem k nábožensky motivované radikalizaci (Mendel 2016: 220).

Muslimské bratrstvo se v druhé polovině roku 2012 dopustilo řady zásadních přehmatů. Začalo obsazovat klíčová místa ve státním aparátu svými lidmi, posilovat pozice v provinciích, přesvědčovat místní orgány justice o nezbytnosti prosazování šaríaatských norem a vyzývat je k aktivnější účasti na reformě legislativy. Sám Mursí osobně objížděl velitelství vojenských okruhů a nabádal důstojnické kádry k větší ostražitosti vůči vnějším nepřítelům Egypta, jež zatím nezkonkretizoval (Mendel 2016: 220-221).

1.6. Nová ústava 2012

FPJ a salafistické strany dominovaly ve stočlenném ústavodárném shromáždění, které bylo pověřeno přípravou ústavy. Z poloviny bylo tvořeno poslanci a z poloviny experty – právníky. Sekulárně liberální poslanci protestovali proti tomu, že 66 % členů ústavodárného shromáždění jsou islamisté. Nominace pouze šesti žen a pět Koptů vytvářela u opozice pocit strachu z možného znevýhodnění menšin (Ghanem 2016: 15). Začátkem dubna 2012 zrušil Nejvyšší správní soud rozpustil ústavodárné shromáždění s odůvodněním, že parlament chyboval, když nominoval 50 % členů z řad poslanců. Rozhodnutí NSS chápali představitelé FJP v parlamentu jako politicky motivované, ale i přesto začali sestavovat nové shromáždění (Bureš et al. 2017: 47).

Následně 12. června zvolil parlament nové ústavodárné shromáždění. Zahrnovalo dvacet osob z řad Muslimského bratrstva a deset salafistů. Islámský tábor zahrnoval kromě dvaceti osob z řad Muslimského bratrstva a 10 salafistů ještě šajchy z univerzity al-Azhra, zástupce strany Wasat, salafistické šajchy a islámské nezávislé. Celkem islámský blok nominoval 57 členů (Bureš et al. 2017: 49).

Referendum o změnách v ústavě se konalo v *prosinci roku 2012*. Volební účast byla velmi nízká, a to pouhých 32,9 % z 52 milionů oprávněných voličů. Pro změny v ústavě hlasovalo celkem 63,8 % voličů, proti hlasovalo 36,2 % voličů (National Election Authority 2012).

Názor kritiků z oborů ústavního práva a mezinárodních vztahů byl a je, že nová ústava, která byla spěšně vypracována Mursího muslimským bratrstvím a jeho salafistickými spojenci, je nedemokratická a příliš islamistická a že by mohla umožnit klerikům zasahovat do zákonodárného procesu a nechat menšinové skupiny bez řádné právní ochrany (Beaumont 2012).

Nejvýznamnějším úspěchem ústavy navržené Bratrstvem bylo to, že vydláždili cestu pro budoucí teokracii. Články 2, 4 a 219, jejichž znění je uvedeno níže, podmiňují všechny zákony teokratickým výkladem. Tímto chytrým způsobem navržené předpisy upevňovaly sílu Muslimského bratrstva tím, že všechny zákony a jejich interpretace podrobily náboženské zkoušce zákonnosti, která nahradila soudní interpretace, včetně výkladů Ústavního soudu. Kontroverzní ustanovení ústavy z roku 2012, kterou většina Egyptanů považovala za cestu k teokracii bratrstva, jsou:

a) *Článek 2: Náboženství, jazyk a zdroj právních předpisů*

Islám je náboženství státu a jeho oficiálním jazykem je arabština.

Zásady islámské šaría jsou hlavním zdrojem právních předpisů.

b) *Článek 4: Al-Azhar*

Al-Azhar je nezávislá islámská instituce, která zahrnuje vše a má výlučnou pravomoc nad vlastními záležitostmi. Je odpovědná za výuku a propagaci islámské teologie a arabského jazyka v Egyptě a na celém světě. Ve věcech souvisejících s islámskou šaríí je třeba konzultovat s Al-Azharovou radou vyšších vědců.

c) *Článek 219: Zásady islámské šaría*

Principy islámské šaría zahrnují obecné důkazy, základní pravidla, pravidla jurisprudence a důvěryhodné zdroje přijaté v sunnitských doktrínách a širší komunitou muslimských učenců (Bassiouni 2017: 123).

Změny ústavy z roku 2012 znamenaly v budoucnu pro Muslimské bratrstvo zásadní chybu. Chyba spočívala v tom, že Bratrstvo nedokázalo získat důvěru liberální, nacionalistické a levicové opozice. Opozice totiž nesouhlasila s novou ústavou (ani s její přípravou) a především s ústavní deklarací prezidenta z listopadu 2012, v níž si dočasně přisvojil některé významné pravomoci (Bureš 2017: 75).

V souvislosti s oběma referendy je dobré zmínit proces, kterým byly ústavní deklarace, dodatky, a dokonce i nové ústavy vypracovávány, vyhlášeny a předkládány do veřejných referend. A co je velmi překvapivé, je vidět, jak málo se lidé zajímali o legalitu těchto procesů. Ačkoliv po několika týdnech opět vyšli do ulic Káhiry a jiných egyptských měst.

2. Arabské jaro v Egyptě – ukončení

V dubnu 2013 se začala vytvářet nová sdružení protestující proti praxi současného vedení. Vznikla Fronta národní záchrany, která požadovala zrušení deklarace a změnu složení ústavodárného shromáždění. Hnutí Kifája zorganizovalo sekulární kampaň zvanou Rebelie (Tamarrud), která sbírala podpisy pro petici k odstoupení Mursího a vyhlášení předčasných prezidentských voleb (Bureš 2017: 52). K tomuto protestnímu hnutí se připojila levice, odbory, liberálové i idealističtí revolucionáři bez ohledu na zájmy a ideologii (Bureš 2017: 77).

Hlavním důvodem masové několikamilionové celoegyptské demonstrace byla zhoršená ekonomická a sociální situace v zemi, především vysoká inflace, nedostatek a zdražení pohonných hmot a plynu, pokles libry, což mělo bezprostřední dopad na zhoršení životní úrovně širokých vrstev obyvatelstva. Běžné Egyptany totiž většinou nezajímaly politické hrátky vlády, SCAF a Nejvyššího ústavního soudu, nýbrž výše zmíněné problémy (Calstrom 2013).

Protesty vyvolané kampaní Tamarrud nabíraly na síle a vyvrcholily 30. června 2013 (na den ročního výročí jmenování Mohameda Mursího do funkce prezidenta) před prezidentským palácem a v ulicích Káhiry. Demonstranti požadovali předčasné prezidentské volby a odstoupení Mursího. Tuto demonstraci podporovala armáda svými prohlášeními, která vyzývala prezidenta Mohameda Mursího, aby vyhověl demonstrantům a udělal ústupky. Muslimské bratrstvo dlouho vyhrožovalo mobilizací svých stoupenců, jelikož byla jejich vládnoucí autorita ve velkém ohrožení (Ketchley 2017: 136-137). Následující den, 1. července, armáda vydala prohlášení, které dává Mursímu 48hodinové ultimátum – buď prezident Mohamed Mursí odstoupí nebo armáda zasáhne (Trager 2016: 278).

Krátce po uplynutí času pro ultimátum, 3. července 2013, bezpečnostní síly obklopily protestující z Muslimského bratrstva a následně v prezidentském paláci zatkly a

intervenovaly prezidenta Mohameda Mursího na neznámé místo (Trager 2016: 281). Spolu s ním se ve vazbě ocitlo celé vedení Muslimského bratrstva, téměř všichni jeho poslanci a mnozí prominentní aktivisté. Vzápětí se v ulicích Káhiry i dalších měst objevily davy stoupců Bratrstva, ale i jeho odpůrců. Elitní oddíly armády zasáhly proti zastáncům svrženého prezidenta a demokraticky zvolené moci s nesmírnou brutalitou⁴ (Mendel 2016: 222). Téhož večera Abdel Fattah el-Sisi⁵ oslovil egyptský národ s oznámením, že Mursí byl armádou svržen, kontroverzní ústava z roku 2012 byla pozastavena a hlavní soudce Nejvyššího Správního soudu bude prozatímní prezident (Trager 2016: 281).

Místem, kde se shromažďovali stoupci Muslimského bratrstva, se stalo náměstí Rabí'ca al-^cAdawíja, nazvané podle nejvýznamnější představitelky raně středověké islámské mystiky. To se nachází v káhirské čtvrti an-Nasr. Prezidentovi odpůrci se opět scházeli na Tahríru. Ve dnech 14. a 15. srpna se na shromaždišti Muslimského bratrstva odehrál poslední větší zásah, když armáda, v rozporu s islámskými zvyklostmi, zasáhla i uvnitř mešity, nazvané rovněž po slavné mystičce. Mnoho lidí tam uhořelo, jiní padli pod kulkami, když se z hořícího objektu snažili uniknout. Nepokoje pokračovaly celý podzim, i když zásahy armády již nepřesahovaly v průměru desítku mrtvých denně (Mendel 2016: 222).

Nakonec bylo Muslimské bratrstvo v prosinci 2013 prohlášeno za teroristickou organizaci s tím, že členství v něm bude nesmlouvavě trestáno. V tomto ohledu se Egypt vrátil kamsi do října 1954 a roku následujícího, kdy se prezident Násir ve jménu revoluce rovněž pokusil vymazat Muslimské bratrstvo z politické mapy Egypta (jak již bylo vysvětleno v podkapitole 1.5. Muslimské bratrstvo) (Mendel 2016: 223).

---

⁴ Ve dnech 4. – 6. července bylo jen v Káhiře zastřeleno a zmasakrováno vojenskou technikou na 1200 osob. Argument, že se tak dělo v sebeobraně po útocích na veřejné budovy, většinou neobstojí (Mendel 2016: 222).

⁵ V té době ministr obrany

3. Zahraniční politika prezidenta Mohameda Mursího

Následující kapitola uvede fakta o tom, jaká byla zahraniční politika Mohameda Mursího a jaké měla dopady. Níže popsané informací nám následně poslouží pro analýzu zahraniční politiky. Tato kapitola obsahuje rozdělení egyptské zahraniční politiky a zodpovídá otázku o faktickém vyhlášení války dvěma státům – Sýrii a Etiopii.

Egyptská zahraniční politika už více než 30 let stojí na třech klíčových pilířích:

- 1) budování strategických vztahů se Spojenými státy;
- 2) udržování mírové smlouvy s Izraelem;
- 3) prosazování bezpečnosti arabských států v Perském zálivu (Said Aly 2014: 1).

Od nástupu do úřadu se Mursí snaží ujistit mezinárodní společenství, že Egypt si zachová své strategické vztahy a mezinárodní závazky. Následovaly opakované veřejné záruky řadou státních návštěv ve snaze prezentovat se jako státník a ujistit egyptské spojence, že on, egyptská vláda a Muslimské bratrstvo jsou spolehlivými a zodpovědnými partnery (Morsy 2013).

Mohamed Mursí byl prvním civilním a svobodně zvoleným prezidentem v historii Egypta. Bohužel ale nevyužil značnou volnost, kterou získal díky svému postavení. Jeho zahraniční politika a omezená úloha Egypta byla ovlivněna třemi faktory:

- 1) V Egyptě byla hluboká bezpečnostní krize, rostoucí hospodářská krize a neustále se rozvíjející politická a ústavní bezvýchodná situace, spolu s hlubokým zlomem ve své identitě a pojetí své historie, když se pokoušel vypořádat se svou minulostí.;
- 2) přidružení a závislost na Muslimském bratrstvu (např. přimělo Mursího jednat na domácím trhu v alianci s celou řadou salafistických organizací a džihádistických skupin);
- 3) Nedokázal během svého krátkého působení ovládnout nástroje tvorby zahraniční politiky (armáda udržovala její nezávislost na politickém vedení; zpravodajské orgány byly proti pronásledování Muslimského bratrstva; byrokracie ministerstva zahraničních věcí odolávala tajným snahám nových egyptských vládců = Muslimskému bratrstvu proniknout do jejich řad) (Said Aly 2014: 1).

Všechny tři výše uvedené faktory ovlivňují negativní postavení Egypta v regionu a ve světě obecně.

Pouze samotný prezident Mursí netvoří zahraniční politiku, protože rozhodnutí o zahraniční politice se dělají v úzké konzultaci s vedoucími osobnostmi hnutí a jeho Strany svobody a spravedlnosti (Özkan 2013: 14).

Během krátké chvíle od nástupu do úřadu musel bojovat také s úbytkem domácí podpory. Muslimské bratrstvo přimělo Mursího spolupracovat s celou řadou salafistických organizací a džihádistických skupin. Propustil z vězení několik členů Al-Gama'a al-Islamiya a al-Džihád.

Tato domácí politika s ideologií politického islámu je obtížně sladitelná se zahraniční politikou, která měla být zacílena na demokratické státy. Mursího moc udržovala armáda, zpravodajské orgány dohlížely na to, aby Muslimské bratrstvo nebylo pronásledováno a ministerstvo zahraničních věcí si silně hájilo svá místa, aby se do jejich řad nedostal někdo nový z egyptských vládců. Ačkoli absolvoval rozsáhlé cesty do cizích hlavních měst, měl velmi omezený prostor pro to, aby mohl v zahraničních věcech hrát nějakou významnější roli. (Said Aly 2014: 2).

3.1. První kruh egyptské zahraniční politiky – africký kruh

První kruh egyptské zahraniční politiky tvoří především sousední země:

- a) na kterých je Egypt závislý kvůli přírodním zdrojům (egyptský přístup k Súdánu a státům u povodí Nilu);
- b) ti, kdo nesou společné břemeno (egyptské vztahy mezi Izraelem a Palestinou);
- c) ti, s nimiž měl v dobách války a míru stálé vztahy;
- d) a národy, s nimiž sdílí společnou identitu (Írán).

Jedná se o vztahy největší a nejbezprostřednější obavy egyptského blahobytu a bezpečnosti. Přezkum a nezbytná nová definice vztahů s nimi by proto měla mít nejvyšší prioritu (Fahmy 2012).

Od roku 2011 však došlo k velmi výraznému zhoršení situace v okolních státech Egypta. Egypt byl obklopen nefunkčními státy jako je Libye, Súdán a celý arabský Mashriq, které zahrnují Irák, Sýrii, Libanon a Palestinu. Situaci dále komplikovalo

egyptské spojení s Hamásem, Všechny tyto okolnosti vedly ke snížení schopnosti Egypta hrát významnou regionální roli (Said Aly 2014: 3).

3.1.1. Obecné představení vztahu mezi Egyptem a Hamásem

Prezident Asad v průběhu let posílil svou lidovou mocenskou základnu a vytvořil spojení s extremistickými islamistickými hnutími a organizacemi, sunnitskými i šíitskými, po celém Blízkém východě, zejména s palestinským Hamásem, Islámským džihádem, Hizballáhem a Amalem v Libanonu. Prostřednictvím těchto aliancí Asad usiloval o náboženskou legitimitu svého režimu (Blanga 2017).

Pád Mubáraka a vzestup Muslimského bratrstva je pro palestinské představitele v Ramalláhu stejně problematický, neboť eliminuje jejich nejmocnějšího arabského spojence a povzbuzuje jejich soupeře z Hamásu v Gaze (Elgindy 2012).

Egyptské spojení s Hamásem komplikovalo situaci Egypta bez ohledu na to, zda Hamás nebo jiní v Gaze zapojili Izrael do skutečných bojů. Vláda Hamásu v Gaze skutečně ohrozila svrchovanost Egypta na Sinajském poloostrově, ať už pašováním zbraní tunely nebo přímým přístupem k řadě teroristických skupin (Said Aly 2014: 3).

Úzká spolupráce Bratrstva s Hamásem, zejména v oblasti nelegálního pašování tunelů do Gazy, by měla negativní dlouhodobé důsledky jak pro egyptskou národní bezpečnost, tak pro vztahy s Izraelem (El-Adawy 2013).

I přes veškerý tento aktivismus v regionu je třeba si uvědomit, že Blízký východ byl nejslabším článkem egyptské zahraniční politiky až do izraelského útoku na Gaze v listopadu 2012. Káhira překvapivě o situaci v Gaze a dalším vývoji v Palestině mlčela. Když Izrael v listopadu 2012 zaútočil na Gazu, neměl Egypt žádnou šanci na tento vývoj reagovat. Egypt odvolal svého velvyslance zpět do Káhiry ke konzultaci. Arabská liga vyslala do Gazy delegaci vedenou generálním tajemníkem Nabilem al-Arabim. Prezident Mursí byl během celého tohoto procesu velmi aktivní při hledání příměří mezi Izraelem a Hamásem. Tento poslední útok v Gaze donutil Egypt poprvé v posledních desetiletích zaujmout vážně silné pro-palestinské postavení a prosadil se jako nezávislý aktér v regionu (Özkan 2013: 16).

21. listopadu 2012. Izrael a Hamás dosáhli dohody o příměří, zprostředkované Egyptem, které požadovalo, aby byl Egypt garantem dohody. To vyvolalo obavy, jak v

armádě, tak jinde, o Egyptu, který nese odpovědnost za činy Hamásu, a potvrdilo to silné vazby mezi Hamásem a bratrstvem (Bassiouni 2017: 116).

V letech 2012 až 2013 se Hamás těšil z velkorysosti Egypta pod vedením bývalého prezidenta Muhammada Mursího, dlouholetého člena islamistického Muslimského bratrstva, jehož je Hamás odnoží (Gidda 2014).

...

Snad nejnaléhavější v této oblasti bude egyptský přístup k Súdánu a státům povodí Nilu, zejména v souvislosti s plány zemí proti proudu přepracování smlouvy upravující schválení hydrologického rozvoje na Nilu.

Za vlády Britů, a ještě před tím, Egypt a Severní a Jižní Súdán byly jedním státem. Egyptané a Súdánci se sice nakonec za britské vlády rozštěpili, ale tradičně si udržují úzké vazby a žárlivě střeží svá historická práva na nilské vody. Současná krize vznikla kolem iniciativy pěti států povodí Nilu vytvořit rámcovou dohodu o spolupráci v květnu 2010 s cílem získat více vody z Nilu. Egypt a Súdán se důrazně postavily proti tomu, aby toto opatření ohrozilo jejich národní bezpečnost, přičemž zvláštní kritika byla namířena proti etiopským plánům na výstavbu Velké etiopské renesanční přehrady, velkého vodního projektu na Nilu.

Tyto konkrétní státy proti proudu řeky však netrpí nedostatkem vody a ani nevidí negativní důsledky egyptské spotřeby vody. Jejich zájem o stavbu přehrady je v tuto chvíli čistě ekonomický. Egypt tedy musí zdůraznit význam této otázky pro svůj nejzákladnější národní zájem a prosadit své historické právo na životně důležitý zdroj. Tento proces by mohl zahrnovat posílení dvoustranných a mnohostranných obchodních dohod a spolupráci na rozvojových projektech výměnou za zajištěný tok vody pro stále rostoucí egyptské obyvatelstvo (Fahmy 2012).

3.2. Druhý kruh egyptské zahraniční politiky – islámské země

Druhou oblastí, která bude mít klíčový význam pro Egypt a pro celý region, bude vývoj událostí v Izraeli a Palestině a vývoj egyptských vztahů s těmito dvěma entitami. Egypt musí pro mezinárodní společenství zdůraznit skutečnost, že arabsko-izraelský mírový proces téměř skončil. Měl by naléhavě vyzvat mezinárodní společenství, aby přešlo od politiky řízení problémů k politice řešení konfliktů pod mezinárodní záštitou. Egypt by

však měl být robustnější a agresivnější, když trvá na tom, aby Izrael dodržoval ducha dohody. Ve spojení s tímto úsilím musí nová egyptská vláda usilovat o zahájení upřímného dialogu s Izraelem, který bude klást důraz na trvalý mír a případné asimilaci do regionu. Toho lze dosáhnout, nicméně, bude-li Izrael nadále prosazovat politiku vojenského odstrašování vůči hrozbám, nikoli politické řešení jejich zdroje a exkluzivity ze základních norem, jimiž se řídí mezinárodní chování a regionální diplomacie (Fahmy 2012).

Klíčem k pevným budoucím vztahům s novým libyjským státem však bude tradiční proces kulturní, politické a hospodářské spolupráce na místní úrovni. Pomoc při budování lidské a politické infrastruktury současného porevolučního státu by měla být pro Egypt vysokou prioritou. To by mělo zahrnovat poskytování pedagogů a odborných znalostí v politických, vládních a rozvojových oblastech v kombinaci se společnými investicemi do rozšiřování severoafrických dopravních systémů a odvětví cestovního ruchu (Fahmy 2012).

A konečně by Egypt neměl podceňovat svou přirozenou schopnost ovlivňovat arabský svět jako celek, politicky i intelektuálně. Zprvce, Arabové dnes nemají tak silný smysl pro společnou věc, jako existoval v polovině dvacátého století. Dnes skutečně zjišťujeme, že severní Afrika a Perský záliv často hledí spíše na Evropu a Ameriku než na své arabské sousedy (Fahmy 2012).

Zvolením Mursího se dostalo k politické moci Muslimské bratrstvo. K této skutečnosti a rozhořčení ohledně zacházení s bývalým prezidentem však vyjádřily státy Perského zálivu obavy a nedůvěru a aliance byla oslabena.

Stejně obavy se začaly objevovat i ve Spojených státech amerických a Evropské unii. Mursí během svého funkčního období chtěl uskutečnit zahraniční cestu do USA, jeho plán se však nenaplnil, což odráží oslabení vztahů mezi USA a Egyptem (Said Aly 2014: 3). Zdá se, že jeho cesta na Valné shromáždění OSN do USA, jeho interakce s úředníky EU v Bruselu a jeho návštěvy v Itálii a Německu měly připravit cestu pro racionální a vzájemně konstruktivní vztahy. Dlouho probíhala debata o rozsahu a povaze „politických“ vztahů se Západem, přičemž hlavní prioritou obou stran byla západní podpora egyptské ekonomiky (Özkan 2013: 16).

První zahraniční cesta prezidenta Mursího, která vedla do Číny za doprovodu sedmi ministrů a obchodní delegace s 80 muži, lze jednoduše chápat jako nové zájmy pro rozvoj vztahů, přemístění Egypta do globální ekonomické transformace a hledání seriózních způsobů spolupráce s nejvíce zanedbanými regiony po Nasserovi v zahraničních vztazích (Özkan 2013: 17). Čína byla v tuto chvíli ve výhodné pozici na mezinárodním poli. Egypt žádal o pomoc ji, ne USA.

Vojenské vztahy Egypta a Spojených států amerických zůstávají stabilní za vlády Mohameda Mursího, navzdory řadě politických otázek, které testovaly přátelství, včetně probíhajícího procesu proti demokracii a nevládním organizacím v oblasti lidských práv, ničení zdi americké ambasády demonstranty, Mursího opožděné reakce, zajištění bezpečnosti a postupná debata v Kongresu o podmíněnosti pomoci Egyptu (Morsy 2013).

Ovšem když egyptský prezident Mohamed Mursí prohlásil, že je jeho "povinností" osvobodit Omara Abdela Rahmana – muže stojícího za bombovým útokem na Světové obchodní centrum v roce 1993, při němž zahynulo šest lidí a zranil tisíc lidí – nebylo to pro vztahy mezi Spojenými státy americkými a "novým" Egyptem příliš příznivý začátek (Cook 2012).

Nejpozoruhodnějšími symboly trvalých vojenských vztahů byly časté návštěvy amerických obranných a zpravodajských úředníků v Egyptě během uplynulého roku, stejně jako slavnostní dodávka nových amerických stíhacích letounů F-16, které byly ironicky drženy v době, kdy se Egypt ponořil dále do domácích sporů.

Návštěva amerického ministra zahraničí Kerryho v Egyptě byla významná pro jeho bezvýznamnost; vágní, srdečné veřejné poznámky a příslib hospodářské pomoci označené "business as usual" mezi Spojenými státy americkými a Egyptem (Morsy 2013).

Prezident Mohamed Mursí sice nepodnikl žádné významné kroky, které by v nejbližší době přímo ovlivnily vztahy se Spojenými státy americkými nebo Izraelem, ale zasadil semínka k drastickému posunu v zahraničněpolitické orientaci a fungování země (El-Adawy 2013).

Egypt v době, kdy byl Mohamed Mursí prezidentem, přichází k důležitému statusu v rámci třetího světa. Když se prezident Mursí zúčastnil summitu Africké unie v Addis Abebě, zdůraznil mimořádný význam Afriky pro Káhiru. Přestože naléhavost a tlak na řeku Nil na Egypt velmi přetrvávají, Mursí je od roku 1995 prvním egyptským prezidentem, který se zúčastnil zasedání Africké unie (Özkan 2013: 16).

Kromě toho jeho návštěvy v Súdánu a Etiopii ukazují nejen jeho zájem o rozvoj afrického rozměru v zahraniční politice

V době, kdy se Muslimské bratrstvo dostalo k moci byl obraz Egypta jako nacionalistického, občanského a umírněného státu nahrazen obrazem Egypta jako nestabilního a nábožensky orientovaného státu (Said Aly 2014: 6).

Vazby mezi Egyptem a Spojenými arabskými emiráty utrpěly velkou ránu, kterou zdůraznilo zadržení asi jedenácti členů Egyptského bratrstva obviněných z teroristických aktivit. Zhoršily se i saúdsko-egyptské vztahy, přičemž saúdský velvyslanec byl více než jednou odvolán. Dokonce i jordánský král popsal Mursího jako "bez hloubky" pochopení týkajícího se složitých otázek v regionu (El-Adawy 2013).

Ve snaze zlepšit své mezinárodní postavení se Egypt v letech 2012–2013 pokusil připojit ke společnému hospodářskému uskupení (BRICS) - Brazílie, Rusko, Indie, Čína a Jihoafrická republika. Prostřednictvím svých návštěv v těchto zemích během svého krátkého funkčního období se Mursí pokusil přesvědčit tyto země, aby Egypt přijaly. Jeho úsilí selhalo, a to nejen kvůli slabé ekonomické výkonnosti Egypta, ale také kvůli základní povaze nového politického režimu země (Said Aly 2014: 4).

Snad nejasertivnější aspekt zahraniční politiky Káhiry lze vidět v jejích pohybech směrem na Střední východ. Například prezident Mursí během své návštěvy v Rijádu vyvolal úzké vazby mezi Egyptem a Saúdskou Arábií jako dvěma největšími arabskými národy (Özkan 2013: 16).

Zahraniční politika Mohameda Mursího byla impulzivní, vnitřně protichůdná a téměř nepochopitelná. Tyto nedostatky byly obzvláště patrné v pokusu Bratrstva o sblížení s Íránem, které začalo Mursího návštěvou v únoru 2012 a bylo opětováno třídenní návštěvou tehdejšího prezidenta Mahmúda Ahmadínedžáda v Egyptě v únoru 2013 (El-Adawy 2013).

Návštěva prezidenta Mohameda Mursího v Íránu byla první návštěvou egyptského vůdce od přerušení vzájemných diplomatických vztahů obou zemí v 80. letech. Navzdory hlubokým ideologickým rozdílům mezi oběma stranami představovaly dvě strany téže mince islámského extremismu (Maher 2019). Tímto krokem však došlo k dalšímu ochlazení vztahů mezi Egyptem a Spojenými státy americkými, které se snažili odradit další země od účasti na teheránské zasedání kvůli íránskému jadernému programu (Londoňo 2012).

Mursí se pokusil situaci v zahraniční politice zlepšit novou aliancí s Katarom a Tureckem. I tento pokus však skončil nezdarem na základě skutečnosti, že se Turecko zapojilo do nepokojů v Sýrii. Protesty na istanbulsém náměstí Taksim v červnu 2013 však učinily Ankaru příliš zranitelnou a křehkou na to, aby byla solidním regionálním a mezinárodním partnerem (Said Aly 2014: 4).

Přestože prezident Mursí vynaložil veškeré úsilí, aby nebyla porušena Egyptsko-izraelská mírová smlouva, a jeho vláda pomohla ukončit vojenský konflikt Izrael X Hamás v roce 2012, mnozí Izraelci se obávali dlouhodobých důsledků vztahu mezi Muslimským bratrstvem a jeho odnoží v Gaze. K neklidu Izraele přispělo pokračující fungování tunelů Gazy a Sinaje a pohyb tisíců egyptských a mezinárodních islamistických teroristů přes hranice na Sinaje. Stále častější útoky na egyptský bezpečnostní síly na Sinajském poloostrově dále zvyšovaly obavy o krizi ve vytváření egyptsko-izraelských vztahů. (Said Aly 2014: 4) Přesto však byl za jednání o příměří s Hamasem a Izraelem byl však Mohamed Mursí zasypán chválou ze strany mezinárodního společenství (Said Aly 2014: 5).

3.3. Faktické vyhlášení války?

Protipólem těchto jednání o příměří bylo faktické vyhlášení války dvěma zemím v červnu 2013.

Za prvé přerušil vztahy se Sýrií a naznačil touhu vyslat egyptské vojenské a dobrovolnické bojovníky na pomoc rebelům při svržení Bašára al-Asada – což je postoj, který odporoval Mursího názorům vyjádřeným ruskému prezidentovi Vladimíru Putinovi na setkání BRICS o měsíc dříve v Jižní Africe (El-Adawy 2013). Mohamed Mursí slíbil, že egyptský lid a armáda plně podpoří syrské povstání. Vyzval k vytvoření bezletové zóny a odsoudil zahraniční intervenci do probíhající občanské války v Sýrii.

Mursího načasování naznačuje, že jeho rozhodnutí bylo vzbuzeno počátkem nové opoziční kampaně, která vyvrcholila koncem měsíce července. Mohamed Mursí možná doufal, že jeho dramatické přerušení vztahů se Sýrií odvrátí pozornost od sílícího domácího napětí. Přerušení vztahů se Sýrií navíc těší Saudskou Arábii a Katar, které byly hlavními stoupenci a poskytovaly finanční pomoc syrské opozici (Grebowski 2013).

Druhé účinné vyhlášení války přišlo během televizního zasedání národní bezpečnosti, jemuž předsedal Mursí, na němž byla vznesena možnost zapojit se do vojenských útoků proti „Etiopské Renesanční přehradě“ (Ethiopian Renaissance Dam) nebo zpravodajské sabotáže, za účelem vyřešení hrozby vodní krize (El-Adawy 2013). "Jako prezident republiky vám potvrzuji, že všechny možnosti jsou otevřené," řekl Mohamed Mursí v jednom ze svých projevů. "Pokud je Egypt darem Nilu, pak je Nil darem Egyptu... Pokud se o jednu kapku zmenší, pak se zmenší i naše krev." (Verhoeven 2013). Opět platí, že těmito dvěma blafy podkopalo Muslimské bratrstvo egyptskou národní bezpečnost zahraniční politikou, která se střetla se zavedenými národními zájmy země (El-Adawy 2013).

4. Prostředky zahraniční politiky, které Mohamed Mursí využíval

4.1. Diplomatické prostředky

Asi hodinu po vyhlášení výsledků prezidentských voleb v červnu 2012 již Mursí pronášel projev ve státní televizi. Tímto projevem přislíbil útěchu egyptskému lidu, a to především ve formě udržování bezpečnosti na ulici, zlepšení provozu, odstranění odpadu, nabídky kvalitního dotovaného chleba, zajištění dostupnosti benzínu a plynu. Dále přislíbil, že bude spravedlivým prezidentem vše Egyptanů a dosáhne cílů revoluce, poděkoval armádě, policii a soudci. Egyptany vyzíval k jednotě, sliboval jim rovnost a ochranu lidských práv. Významnou pasáží z pohledu zahraniční politiky potom byla část, která slibovala dodržovat mezinárodní dohody – v první řadě egyptsko-izraelskou dohodu (El Bendary 2013: 173).

Následně během svého krátkého funkčního období podnikl mnoho cest a setkání, na kterých se snažil diplomacie využít, uzavírat a vyjednávat smlouvy, kterými by podpořil zahraniční politiku a vzájemné vztahy mezi danými zeměmi, a to bez dosažení násilí.

Nutno podotknout, že většina jeho využití diplomacie však skončila nezdarem.

Jako příklad nezdařeného pokusu o využití diplomatických prostředků autorka uvádí snahu o zařazení do BRICS (Rusko, Čína, Indie, Brazílie a Jihoafrická republika), kde se Mohamed Mursí snažil vyjednat žádného z členských států v tomto společenství. Zavítal do všech zemí, ale nikde se nesešel s podporou (Fahmy 2012).

Dalším takovým pokusem byla snaha o vytvoření koalice Katar, Egypt, Turecko. Po neúspěchu s BRICS, chtěl Mursí založit vlastní alianci. Kromě toho, že tato snaha ztroskotala na základě politických událostí spojených s Tureckem, které jsou zmíněny v předchozí kapitole, byla tato aliance odsouzena k zániku už od samotného počátku. Mezi rozhodující faktory patřil nepoměr mezi velikostí států a diverzifikovaným i často protichůdnými zájmy Turecka v Evropě, střední Asii a na Středním východě (Said Aly 2014: 2).

Naopak příkladem zdařilého pokusu uvádím návštěvu Íránu a sblížení těchto zemí. Ačkoli zde Mursího diplomatické prostředky uspěly, je na místě otázka, zda nebyly zacíleny špatným směrem?

Mursího diplomacii lze specifikovat jako bilaterální neboli mezistátní, přímou a na vysoké úrovni. V převážné většině případů totiž jednal Mursí přímo s aktéry, jejichž se jednání týkala a jednání se účastnily hlavy států.

4.2. Vojenské prostředky

Co se týče vojenských prostředků na začátku svého funkčního období se snažil prezident Mursí dojednat trvání Egyptsko-izraelské mírové smlouvy a přál si, aby právě jeho vláda ukončila konflikt Izrael-Hammas. Dále sliboval zaplavení tunelů Gazy a Sinaje, které byly využívány pro transport zbraní a zastavení pohybu islámských teroristů do Sinaje.

Sliby však zůstaly nenaplněny, což se dalo očekávat vzhledem ke vztahu Muslimského bratrstva a jeho odnoži v Gaze.

Další projevy vojenských prostředků zahraniční politiky se objevily ještě ke konci jeho funkčního období, před jeho svržením, kdy po přerušení vztahů se Sýrií ještě veřejně naznačil touhu po vojenském konfliktu.

Následně ještě v témže měsíci v televizním přenosu vyhrožoval Nejvyšší Radě ozbrojených sil vojenským konfliktem kvůli stavbě Etiopské Renesanční přehrady.

4.3. Ekonomické prostředky

Jak již bylo uvedeno v teoretické části, ekonomické prostředky lze rozdělit do dvou cílů či skupin podle toho, zda ekonomické prostředky přijímá nebo je nabízí.

Zároveň autorka také uvedla, že v Egyptě v tomto období rostla hospodářská krize, bezpečnostní a politické problémy stavu nepřidávaly. Z uvedeného vyplývá, že úkolem Mohameda Mursího na zahraničních cestách bylo finance získávat a odvrátit hrozící krach Egypta.

Autorka již v předchozí kapitole zmínila, že i v oblasti získávání ekonomických prostředků se v zahraniční politice Mohameda Mursího objevily problémy. Vrací se ke ztrátě důvěry mezinárodního společenství, které se projevilo na vypovězení smlouvy o půjčce na 4,8 mld dolarů.

O peníze žádal Mursí také v Saudské Arábii. Saúdové pomoc Egyptu přislíbili, ale podle níže uvedeného zdroje se žádná z nich nakonec neuskutečnila, a to na především na základě toho, že se jim přičilo vedení Egypta jako státu Muslimským bratrstvem.

Naopak Katar se zavázal, že Egypt nenechá zbankrotovat A nakonec skutečně vložil 5 miliard dolarů do egyptské ekonomiky (Morsy 2013).

Ekonomiku neresuscitovala ani březnová půjčka Libye, poskytující 2 miliardy dolarů Egyptské centrální bance, jejíž rezervy se ztenčily z předrevolučních 36 na 14 miliard dolarů (Kirkpatrick 2013).

Připočteme-li k tomu, že 40 % Egyptanů žilo za méně než 2 dolary na den, byl razantní růst cen o to svízelnější, protože dovážené zboží kvůli slabému kurzu egyptské libry podražilo. Přitom už v září 2012 průzkum Egyptian Food Observatory přišel se závěrem, že 86 % egyptských domácností se nedostává prostředků na to, aby pokryly své měsíční náklady (Egyptian Food Observatory 2012: 3). Přesně dva roky poté, co Arabské jaro dorazilo do Egypta, Samir Radwan v komentáři píše: „*Genius loci Revoluce 25. ledna shrnoval její slogan – „Chléb, svobodu, sociální spravedlnost!“* Tato slova vyjadřovala touhu po změně, která se přetavila v bezprecedentní očekávání. Dnešní narůstající nespokojenost v zemi je v první řadě plodem nevykonné ekonomiky. Není náhoda, že prvním slovem ze sloganu revoluce byl zrovna chléb (Radwan 2013).

4.4. Ideové prostředky

Mohamad Mursí využil ideových prostředků již v první chvíli nástupu do úřadu. Aby uklidnil veškeré své stoupence složil svou přísahu prezidenta třemi způsoby:

1. nejprve lidem na náměstí Tahrir;
2. následně před Nejvyšším ústavním soudem;
3. později také na Káhirské univerzitě členům rozpuštěného parlamentu, generálům SCAF a zahraničním diplomatům (EL Bendary 2013: 172).

Právě přizváním zahraničních diplomatů si otevíral dveře pro pozdější spolupráci se zahraničím. Zároveň si byl dobře vědom toho, že jeho projevy budou sledovány nejen místními, ale také zahraničními médii a prezentovány po celém světě, využil tak naplno možnosti oslovit různé skupiny lidí nejen v Egyptě, ale i ve světě.

Mohamed Mursí musel být lepším nacionalistou, lepším správcem egyptských zájmů a více si všímat egyptského místa na Středním východě. Pokud by tomu tak nebylo, Mursí by se stal krátkodobým místním experimentem v islamistické moci a nahradil by ho někdo, kdo se dokáže přiblížit hluboce zakořeněným ideálům a aspiracím nově zmocněných egyptských voličů (Cook 2012).

Jako dalším příkladem ideového prostředku by se dal využít příklad spřátelené Egypta s Íránem jakožto muslimských států. Navzdory hlubokým ideologickým rozdílům mezi oběma státy představovaly dvě strany téže mince islámského extremismu (Maher 2019). Nově zvolený egyptský islamistický prezident Mohamed Mursí v pondělním rozhovoru s íránskou tiskovou agenturou Fars řekl, že chce rozšířit vztahy s Teheránem, aby v regionu vytvořil strategickou *"rovnováhu"*. Fars citoval Mursího, když řekl, že lepší vztahy s Teheránem *"vytvoří rovnováhu tlaku v regionu, a to je součástí mého programu"* (Ahram 2012a).

Na začátku jeho volebního období, konkrétně v srpnu 2012 existovala denní rozhlasová relace, ve které Mohamed Mursí odpovídal na předem nahrané otázky. Mursí v pořadu poskytuje široké odpovědi na předem nahrané krátké otázky v jasné snaze ujistit posluchače, že lepší čas pro Egypt teprve přijde. Jednalo se o čtyř minutovou relaci, která byla první svého druhu a byla spuštěna v období ramadánu. Relace začínala po západu slunce, kdy se ale každý muslim chystá na modlitbu a ukončení celodenního půstu. Pravděpodobně problémem oslovování voličů byl špatně zvolený čas vysílání a začátek spuštění relace. Tento způsob oslovování Egyptů a zahraniční Mursímu vůbec nevyšel (Ali 2012).

5. Dopady Mursího zahraniční politiky

V postrevolučním Egyptě lze pozorovat dva jevy, které jsou na společenské úrovni zdánlivě protichůdné. Na jedné straně v Egyptě roste vlastenectví; národní hrdost roste, i když někdy šovinisticky. Na druhé straně roste strach, někdy paranoia, že snad nebudou úspěšní, nebo pokud uspějí, že dostanou něco, co nehledali. Tato nálada mezi optimismem, vysokými očekáváními a zklamáním je mezi Egyptany nejrozšířenější (Özkan 2013: 17).

Kumulativní účinek výše uvedených trajektorií spolu se zhoršováním domácí politiky v Egyptě způsobil, že mezinárodní společenství pochybovalo o schopnosti Egypta plnit své mezinárodní závazky. Nejzářivějším projevem této nedůvěry bylo to, že Egypt nepodepsal dohodu s Mezinárodním Měnovým fondem o poskytnutí půjčky ve výši 4,8 miliardy dolarů. Nedůvěra egyptské schopnosti zvládat výzvy, kterým čelí, vedla k prudkému poklesu cestovního ruchu a zahraničních investic (Said Aly 2014: 4-5).

Mursí odcizil Egypt mezinárodnímu společenství i jinými kroky, jako je jeho postoj proti vojenské intervenci poté, co islamističtí radikálové převzali kontrolu nad několika částmi Mali, což je postoj, který Egypt distancoval od Africké unie; jeho uznání Kosova na základě doporučení bezpečnostního aparátu; a požadavek, aby odsouzený terorista Sheikh Omar Abdul Rahman být propuštěn z jeho amerického vězení. Mursího působení v Pekingu a Moskvě navíc mohlo mít dlouhodobější negativní dopady na strategické vztahy Egypta se Spojenými státy, čímž podkopalo nejlepší zájmy Egypta.

A konečně, Mursí učinil jeden ze svých nejhorších kroků v dubnu 2013, kdy během návštěvy Súdánu, překročil červenou čáru bezpečnostního a zahraničně-politického establishmentu tím, že naznačil ochotu postoupit, dlouho sporné egyptské území Halaib a Shalatin, Súdancům. Sedki Sobhi, náčelník štábu egyptské armády, následně navštívil Súdán, aby dal jasně najevo, že egyptský stát nevyjednává o kapitulaci žádného kusu země. Tento incident armádě ukázal, že Muslimské bratrstvo přímo pracuje proti zájmům národní bezpečnosti Egypta (El-Adawy 2013).

Zahraniční politika, kterou prosazoval Mursího režim, vystavila egyptské národní bezpečnostní zájmy velkému nebezpečí a ohrozila regionální stabilitu. Egyptská zahraniční politika za vlády Muslimského bratrstva byla katastrofální a ohrožovala nejdůležitější zájmy národní bezpečnosti v zemi (El-Adawy 2013). Kromě toho všeho je

jisté, že v zahraničních vztazích bude více důstojnosti, úcty, prospěchu a vlivu (a někdy i zátěže), jakmile Egypťané pochopí, že jsou pro regionální a globální politiku mnohem důležitější, než si myslí (Özkan 2013: 18).

6. Zařazení Mohameda Mursího do jedné z dvojic základního dichotomického dělení osobnosti

Den projevu	Příležitost
29. června 2012	Vítězství v prez. volbách
15. srpna 2012	Výzva muslimské alianci
26. září 2012	Projev v OSN

Ve vítězném projevu, pronášeném na ikonickém Tahrirském náměstí, před shromážděnými davy Mohamed Mursi 29. června 2012 prohlásil: „*Přišel jsem k vám dnes promluvit, protože věřím, že to vy jste zdrojem legitimacy a moci. Neexistuje člověk, strana, instituce nebo autorita, který by stála nad vůlí lidu (...). Nikdy nebudu upírat práva těm, kdo mi řekli ne. Stejně tak nikdy nebudu upírat práva těm, kdo mi řekli ano. Toto je demokracie.*“ (Ikhwanweb 2012). Mursí i ve zbytku své řeči opakovaně zdůrazňoval, že bude prezidentem všech Egyptanů. Nešlo jen o obvyklou floskuli úspěšného kandidáta známou ze závěrů každého volebního klání. Mursí reagoval na opakovaně vznášené obavy sdílené jak částí Egyptanů samotných, tak i širokým zahraničním publikem. Ty zaznívaly prakticky od skončení Mubarakovy vlády, kdy bylo zřejmé, že MB vystoupí z ilegality, odhodláno k politické angažovanosti. Různily se názory na to, jestli se MB oprostí od svých radikálních tezí a bude se chovat politicky umírněně, přístupno kompromisům, nebo budou jeho politické aktivity ve vleku ideologizovaného náboženského přesvědčení.¹²¹ S napětím se též očekávalo, nakolik MB přehodnotí dosavadní zahraniční politiku, a to především ve vztahu k Izraeli. Pozitivní přijetí faktu, že Mursí je první demokraticky zvolenou hlavou státu v historii země se tak mísilo se strachem, kam zemi tento reprezentant islamistického Muslimského bratrstva povede (Saleh 2012).

Mohamed Mursí vyzývá 15. srpna 2012 Muslimskou alianci, aby vyřešila krizi v Sýrii na summitu OIC. Na dvoudenním summitu islámských národů prezident Mohamed Mursí požaduje v úterý spolupráci mezi Egyptem, Saúdskou Arábií, Tureckem a Íránem ohledně Sýrie a znovu potvrzuje oddanost palestinskému státu.

- *"Je načase, aby syrský režim odešel,"* řekl Mursí během svého debutového vystoupení na klíčové mezinárodní akci od nástupu do prezidentského úřadu a

poprvé v egyptských dějinách, kdy hlava státu vyzvala k ukončení režimu prezidenta Bašára Asada. Egyptská islamistická hlava státu se také zmínila o marginalizované muslimské komunitě v Myanmaru a vyzvala k řešení humanitární krize (Ahram Online 2012b).

Prezident Mohamed Mursí 26. září 2012 na Valném shromáždění OSN vrací Egypt zpět na světovou scénu.

- Egyptský prezident Mursí se v klíčovém projevu před Valným shromážděním OSN zabývá řadou otázek, včetně Palestiny, Sýrie, Afriky, šíření jaderných zbraní, islamofobie a opakujících se finančních krizí.
- *"Vyzývám k okamžitým a významným krokům k ukončení kolonizace, osídlování a změny identity okupovaného Jeruzaléma,"* prohlásil Mursí.
- Dále vyzval členské státy OSN, aby Palestincům poskytly podporu, neboť podporovaly revoluce v arabském světě.
- Zdůraznil nedávnou iniciativu zahájenou počátkem tohoto měsíce v Káhiře – založenou na "islámském kvartetu" zahrnujícím Turecko, Saúdskou Arábii a Írán – jejímž cílem je skoncovat s utrpením syrského lidu a poskytnout jim příležitost svobodně si vybrat režim, který by je zastupoval v postasadovské Sýrii.
- Řekl také, že nedávná volba nového somálského prezidenta Hasana Šejka Mohameda představuje *"pozitivní krok směrem k jednotě a stabilitě"*.
- *"Říkám to velmi jasně: jediným řešením je zbavit se jaderných zbraní a všech zbraní hromadného ničení,"* řekl a vyzval k "mezinárodnímu úsilí" o dosažení Středního východu bez jaderných zbraní do konce současného roku.
- Mursí dále varoval, že *"mezinárodní systém nelze napravit, dokud budeme nadále uplatňovat dvojí metr"*, s odkazem na nedávnou krizi protiislámského filmu, který zesměšňoval proroka Islámu Mohameda a odcizil muslimy po celém světě.
- *"Je zapotřebí nové globální správy ekonomických záležitostí zaměřených na lidi, která by konsolidovala spolupráci mezi rozvojovými partnery na základě vzájemných výhod a zájmů,"* řekl.

U Mursího se brzy projevil jeho sklon k pragmatismu. Stejně jako mnozí další členové vedení Muslimského bratrstva, i on byl o generaci starší než demonstranti protestující na náměstí Tahrír na konci ledna 2011 a stejně jako vůdci Bratrstva byl i Mursí daleko ochotnější ke kompromisům s Nejvyšší radou ozbrojených sil (SCAF) než mladí demonstranti (Hammer 2012).

Během krátké doby v prezidentském úřadě Mursí zosobnil nedostatky, které byly vyčítány celému Muslimskému bratrstvu a pro které hnutí nakonec přišlo o možnost určovat směřování země. Patří sem tvrdohlavost, nedostatek politického citu a pragmatismu a podcenění nutnosti debatovat v transformačním období s oponenty a vytvářet široké koalice napříč politickým spektrem.

Za Mursího konec nemohla jen jeho politická nezkušenost a množství přešlapů. Je třeba ho vnímat v kontextu komplikované egyptské tranzice. Té dominovala armáda s vlastními politickými a ekonomickými zájmy. Ostatní složky státu včetně byrokracie, o kterou se Mursí při prosazování svých politik potřeboval opřít, si přitom k hnutí uchovaly značnou nedůvěru. Po svém předchůdci Mubárákovi navíc Mursí zdědil stagnující ekonomiku zatíženou korupcí.

Na základě těchto prvků bych zařadila osobnost Mohameda Mursího do skupiny jestřába s prvky cynika.

Závěr

Hlavním cílem práce bylo odpovědět na výzkumnou otázku, jakým způsobem Mohamed Mursí používal prostředky zahraniční politiky během svého volebního období? Ke splnění našeho cíle bylo zapotřebí zanalyzovat zahraniční politiku Mohameda Mursího a jeho vztah k Muslimskému bratrstvu.

V této práci využíváme metodu Foreign Policy Analysis s behavioralistickým přístupem, jelikož se práce zabývá osobností Mohameda Mursího. Nejprve jsme si představili Arabské jaro, díky kterému se stal Mohamed Mursí historicky prvním demokraticky zvoleným prezidentem Egypta. Pro lepší pochopení zahraniční politiky Mohameda Mursího jsme specifikovali jeho vztah s Muslimským bratrstvem, jelikož Bratrstvo tvořilo vládu Egypta a Mursí mu byl do jisté míry odpovědný. Ve druhé části práce jsme analyzovali zahraniční politiku Mohameda Mursího pomocí zkoumání jeho projevů, zahraničních cest a prostředků zahraniční politiky.

Zahraněční politiku Egypta můžeme rozdělit do dvou kruhů – africké země a islámské země. Mezi africké země řadíme převážně sousední státy – státy, na kterých je Egypt závislý ohledně přírodních zdrojů. Státy v druhém kruhu jsou například, Izrael, Palestina, Spojené arabské emiráty, Írán nebo Sýrii. Zahraniční politika, kterou prosazoval Mursího režim, vystavila egyptské národní bezpečnostní zájmy velkému nebezpečí a ohrozila regionální stabilitu. Prozatímní vláda se snažila napravit škody. Egyptská zahraniční politika za vlády Muslimského bratrstva byla katastrofální a ohrožovala nejdůležitější zájmy národní bezpečnosti v zemi.

Na základě analýzy prostředků zahraniční politiky je zřejmé, že diplomatické prostředky byly Mohamedem Mursím hojně využívány v počátku jeho volebního období, kdy podnikl mnoho cest do zahraničí, na kterých se snažil uzavřít a vyjednat mírové smlouvy. Bohužel většina těchto pokusů skončila neúspěchem. Mohamed Mursí vystoupil na Valném shromáždění OSN, jednání Africké unie nebo summitu islámských národů. Toto považujeme za použití diplomatického prostředku na multilaterální úrovni.

Použití vojenských prostředků zůstalo pouze u slovního projevu. Mursí několikrát naznačil, že by rád ukončil konflikt Izrael – Hamás, ale kvůli své příslušnosti k Muslimskému bratrstvu zůstaly tyto sliby nenaplněny. Dále také slíbil zaplavení tunelu, Gazy a Sinaje, které byly používány pro transfer zbraní. Ke konci volebního

období ještě v televizním projevu vyhrožoval Nejvyšší Radě ozbrojených sil vojenským konfliktem kvůli stavbě Etiopské Renesanční přehrady. Tento krok už nestihl uskutečnit, protože byl pár dní po tomto projevu armádou svržen.

Ekonomickou odměnu, do kterých se řadí např. rozvojová pomoc a poskytování úvěrů spatřujeme ve vložení 5 miliard dolarů do egyptské ekonomiky nebo v půjčce Libye ve výši 2 miliard dolarů. Problém v používání ekonomických prostředků je patrný ve vypovězení smlouvy o půjčce ve výši 4,8 miliardy dolarů od Mezinárodního měnového fondu.

Ideové prostředky využil Mohamed Mursí již při nástupu do funkce – složil přísahu třemi možnými způsoby: Egyptanům na náměstí Tahrir, před Nejvyšším ústavním soudem a na Káhirské univerzitě členům rozpuštěnému parlamentu, generálům SCAF a zahraničním diplomatům. Právě přizvání zahraničních diplomatů nám ukazuje využití ideového prostředku. Spřátelení Egypta a Íránu po 80 letech řadíme také do této skupiny, jelikož Mohamed Mursí tyto vztahy obnovil pouze díky oddanosti Muslimskému bratrstvu. Írán je stát islámského extremismu a Mursí dovedl Egypt za své vlády k tomuto uspořádání.

Na základě prozkoumaných projevů, zanalyzování jeho zahraniční politiky, změn v jeho administrativě a jeho vztahu k Muslimskému bratrstvu, můžeme osobnost Mohameda Mursího přiřadit k jestřábovi s prvky cynika.

Prameny a literatura

Literatura:

Alden, Chris a Aran, Amnon. 2017. *Foreign policy analysis. New approaches*. 2. vydání. Oxon: Routledge.

Bassiouni, Cherif M. 2017. *Chronicles of the Egyptian Revolution and its aftermath: 2011-2016*. Cambridge: Cambridge University Press.

Bureš, Jaroslav, Čejka, Marek a Daniel, Jan. 2017. *Muslimské bratrstvo v současnosti*. Praha: Academia.

Druláková, Radka a Drulák, Petr. 2007. *Tvorba a analýzy zahraniční politiky*. 2. vydání. Praha: Oeconomica.

El-Bednary, Mohamed. 2013. *The Egyptian Revolution: Between Hope and Despair, Mubarak to Morsi*. New York: Algora Publishing.

Ghanem, Hafez. 2016. „*The Arab Spring Five Years Later*“. *Toward Great Inclusiveness*. Washington DC: Brookings Institution Press.

Hill, Christopher. 2003. *The Changing Politics of Foreign Policy*. New York: Palgrave Macmillan.

Mendel, Miloš. 2016. *Arabské jaro: historické a kulturní pozadí událostí na Blízkém východě*. Praha: Academia.

Rutherford, Bruce K. a Sowers, Jeannie L. 2019. *Modern Egypt. What everyone needs to know*. New York: Oxford University Press.

Říchová, Blanka. 2006. *Přehled moderních politologických teorií*. 2. vydání. Praha: Portál

Říchová, Blanka. 2006. *Přehled moderních politologických teorií*. 2. vydání. Praha: Portál

Internetové zdroje:

Ahram Online. 2012a. „Egypt's Morsi says wants to expand Iran ties“. *Ahram Online* 25. června 2012. Dostupné na: <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/2/8/46094/World/Region/Egypt/Morsi-says-wants-to-expand-Iran-ties.aspx> (17. 6. 2020).

Ahram Online. 2012b. „Egypt's Morsi calls for Muslim alliance to solve Syria crisis at OIC Summit“. *Ahram Online* 15. srpna 2012. Dostupné na: <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/140/50469/Egypt/First--days/Egypt/Morsi-calls-for-Muslim-alliance-to-solve-Sy.aspx> (7. 5. 2020).

Ali, Mostafa. 2012. „Mohamed Morsi“. *Ahram Online* 6. května 2012. Dostupné na: <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/36/124/40539/Presidential-elections/Meet-the-candidates/Mohamed-Morsi.aspx> (21. 3. 2020).

BBC. 2011. „Egypt referendum strongly backs constitution changes“. *BBC* 20. března 2011. Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-12801125> (22. 3. 2020).

Ali, Randa. 2012. „President Morsi's radio show fails to attract listeners“. *Ahram Online* 2. srpna 2012. Dostupné na: <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/140/49122/Egypt/First--days/President-Morsis-radio-show-fails-to-attract-liste.aspx> (17. 6. 2020).

Beaumont, Peter. 2012. „Mohamed Morsi signs Egypt's new constitution into law“. *The Guardian* 26. prosince 2012. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/world/2012/dec/26/mohamed-morsi-egypt-constitution-law> (22. 3. 2020).

Carlstorm, Gregg. 2013. „Anti-Morsi protests sweep Egypt“. *Al Jazeera* 1. července 2012. Dostupné na: <https://www.aljazeera.com/news/middleeast/2013/06/2013630212512626804.html> (22. 3. 2020).

Cook, A. Steven. 2012. „View from Washington“. *The Cairo Review of Global Affairs* 20. srpna 2012. Dostupné na: <https://www.thecairoreview.com/tahrir-forum/view-from-washington/> (20. 4. 2020).

Egypt Independent. 2012. „SCAF to amend Constitutional Declaration to gain legislative, financial powers“. *Egypt Independent* 17. června 2012. Dostupné na: <https://egyptindependent.com/scaf-amend-constitutional-declaration-gain-legislative-financial-powers/> (22. 3. 2020).

Egyptian Food Observatory. Food Monitoring and Evaluation System. 2012. *Quarterly Bulletin* č. 9. Dostupné na: <http://documents.wfp.org/stellent/groups/public/documents/ena/wfp253450.pdf> (30. 4. 2020).

El-Adawy, Adel. 2013. „Egypt's Evolving Foreign Policy“. *The Washington Institute* 17. října 2013. Dostupné na: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/egypts-evolving-foreign-policy> (24. 4. 2020).

Fahmy, Nabil. 2012. „Egypt in the World“. *The Cairo Review of Global Affairs* léto 2012. Dostupné na: <https://www.thecaireview.com/essays/egypt-in-the-world/> (20. 4. 2020).

Global Fire Power. 2020. <https://www.globalfirepower.com/>

Grebowski, Sarah. 2013. „Morsi's Cheap Win on Syria“. *Atlantic Council* 18. června 2013. Dostupné na: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/morsis-cheap-win-on-syria/> (15. 6. 2020).

Hammer, Joshua. 2012. „Understanding Mohamed Morsi“. *The New Republic* 6. prosince 2012. Dostupné na: <https://newrepublic.com/article/110866/understanding-mohammad-morsi> (24. 6. 2020).

Ikhwanweb. 2012. „President Mohamed Morsi's Speech in Tahrir Square, Friday June 29, 2012“. *Ikhwanweb* 30. června 2012. Dostupné na: <https://www.ikhwanweb.com/article.php?id=30153> (7. 5. 2020).

Irshad, Ghazala. 2012. „Egypt's Political Transition. A timeline of Egypt's political transition.“. *The Cairo Review of Global Affairs* léto 2012. Dostupné na: <https://www.thecaireview.com/timelines/timelines-egypts-political-transition/> (22. 3. 2020).

Kirkpatrick, David. D. 2013. „Libya Transferring \$2 Billion to Egypt’s Bank.“. *The New York Times* 24. března 2013. Dostupné na: http://www.nytimes.com/2013/03/25/world/middleeast/libya-putting-2-billioninto-egypts-central-bank.html?_r=0 (3. 5. 2020).

Londoño, Ernesto. 2012. „Visit by Egypt’s Morsi to Iran reflects foreign policy shift“. *The Washington Post* 27. srpna 2012. Dostupné na: https://www.washingtonpost.com/world/middle_east/visit-by-egypts-morsi-to-iran-reflects-foreign-policy-shift/2012/08/27/4baf4b3a-f060-11e1-b74c-84ed55e0300b_story.html (24. 4. 2020).

Maher, Mohamed. 2019. „Understanding Egypt’s Limited Involvement in the Campaign Against Iran“. *The Washington Institute* 21. března 2019. Dostupné na: <https://www.washingtoninstitute.org/fikraforum/view/understanding-egypts-limited-involvement-in-the-campaign-against-iran> (26. 4. 2020).

Morsy, Ahmed. 2013. „Morsi’s Un-Revolutionary Foreign Policy“. *Middle East Institute* 14. dubna 2013. Dostupné na: <https://www.mei.edu/publications/morsis-un-revolutionary-foreign-policy> (16. 4. 2020).

National Election Authority. <https://referendum2012.elections.eg/results/referendum-results>

Said Aly, Abdel Monem. 2014. „Post-Revolution Egyptian Foreign Policy“. *Middle East Brief* 86, č. Dostupné na: <https://www.brandeis.edu/crown/publications/middle-east-briefs/pdfs/1-100/meb86.pdf> (17. 4. 2020).

Saleh, Yasmine. 2012. „Islamist joy as Morsy elected Egypt president“. *Reuters* 24. června 2012. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-egypt-election/islamist-joy-as-morsy-elected-egypt-president-idUSBRE85G01U20120624> (6. 5. 2020).

Shenker, Jack. 2011. „Egyptian vote on constitution reveals deep divisions“. *The Guardian* 18. března 2011. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/world/2011/mar/18/egypt-constitution-vote-divisions> (22. 3. 2020).

Radwan, Samir. 2013. „On Revolt’s Anniversary, Egypt Needs Economic Miracle. *Bloomberg* 25. ledna 2013. Dostupné na: <http://www.bloomberg.com/news/articles/2013-01-24/on-revolt-s-anniversary-egyptneeds-economic-miracle> (2. 5. 2020).

Verhoeven, Harry. 2013. „Why a 'water war' over the Nile River won't happen“. *Al Jazeera* 13. června 2013. Dostupné na: <https://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2013/06/2013612105849332912.html> (17. 6. 2020).